

ДО НАС ПИШУТЬ:

● Дорогі Друзі! Дякую за "Пл. Шлях". Він дуже цікавий, вміло редагований. Варто би, щоб його всі читали. Я покрити би частину коштів, коли б Ви відважилися післати показові числа на всі знані Вам адреси у світі. "Пл. Шлях" підбадьорює і будить тих, що вже засипляли. Зробіть калькуляцію і напишіть! Згода? Пересилаю 25.00 дол. На передплату за 2 роки 10.00 дол., решта 15.00 дол. на пресфонд. Широ здоровлю, Скоб! **Ваш Микола Скаб, Гамільтон, Канада.**

● Українська еміграція асимілюється, а з нею і наша молодь. Щораз менше молоді по "Рідних Школах", курсах українознавства, молодечих організаціях. "Зелений Яр" на "Діброві" коло Дітройту мав у своїм юнацьким таборі у 1966 р. лише 11 юнаків. Наші домівки пустіють, лише під неділю вдається притягнути жмінку людей на якусь академію чи іншу імпрезу. Коли ж зайти на христини чи якусь іншу "парті", та сама домівка аж тріщить, треба доставляти столи...

Ми втратили контакт, наші методи праці кепські. Який процент молоді є в організаціях? Який говорить, пише, читає по-українському?.. 5%, 10%? Тяжко сказати. Він малий. Молодь віддаляється від українського середовища. Статті-рецепти на ці теми помагають не багато. Віднайти і провадити нашу молодь ми не маємо людей. Не вистачить одна імпреза чи добрі вказівки в пресі-журналі українському. Вони до молоді не доходять, молодь їх не читає. На народній ниві працюють звичайно ті самі особи в кількох організаціях і то лише доривочно, бо не вистачає часу. Найважливіший відтинок: молодь — занедбаний, бо це праця з року на рік. Почати її і потім оставити, принесло б більше шкоди, ніж користі. Через те її ніхто не починає, і так є з року на рік: дискусії, статті, що самі ніколи справи не розв'яжуть. Час минає, а молодь від нас відходить. Пласт, СУМ і вся організована молодь могли б допомогти затримати, а може, й відвернути те річище ріки, що пливе в некорисному для нас напрямі.

Як? Молодь має контакт і спільну "мову". Для прикладу візьмим середні школи. Це обліг, що його майже ніхто не торкає. Малий процент цієї молоді вчився релігії (аж до першого св. Причастя), ходив до садочків, "Рідних Шкіл". Пішли до "гай-скул" і забули, що знали. Відплили в чуже середовище, туди, де їм приємно, де є "фан", рок-ен-рол, твіст, а ми хочемо їх бачити на академіях, святах державности, в церкві. Їх може віднайти, нав'язати з ними контакт лише та жмінка молоді організованої, їх товариші з "гай-скул" та університетів їх знайдуть. Ще тепер, доки ще ця мала жмінка молоді існує. Нав'язати контакт і запросити на зустріч. Де? До наших домівок вони не прийдуть. Не відразу прийдуть. Зробити їм забаву чи зустріч на неутраальному ґрунті. З часом "панел-дискусію", а вже пізніше дати їм нюхати "свшан-зілля": реферати, курси для вивчення української мови, табори... Їх є тисячі! Треба нам мати легіони жертвних працівників. Їх ще нині може дати Пласт, СУМ і інші організації молодих. Напевно не зашкодить ніколи, коли та вся організована молодь буде "маршувати" спільно на такому важливому відтинку суспільної праці, до спільної благородної мети. Зате в короткому часі вони витворять з-поміж придбаних нових ті "легіони" жертвних працівників на тій ниві, що на ній живуть.

Д-р Микола Скаб, Гамільтон, Канада

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

за жовтень і листопад 1966 р.

США

по \$25.00

Курінь УПС "Перші Стежі", Нью-Йорк з нагоди 20-річчя існування
по \$10.00

пл. сен. А. і І. Гарасовські, Чикаго
по \$5.00

ст. пл. Ю. Савицький, Джамайка, Н. Й.
пл. сен. П. Рогатинський, Дітройт
по \$3.00

пл. сен. І. Шуст, Філадельфія
пл. сен. В. і Г. Хамула, Нью-Йорк
по \$2.00

пл. сен. Р. Вергун, Рочестер
пл. сен. І. Декайло, Флашинг
ст. пл. Е. Марків, Філадельфія
пл. сен. І. Дурбак, Трой
по \$1.25

пл. сен. О. Лобачевська, Чикаго
пл. сен. Н. Зінкевич, Балтімор
по \$1.00

пл. сен. Л. Попович, Вудгевен
ст. пл. А. Слюсарчук, Філадельфія
ст. пл. Р. Породько, Боффало

ст. пл. Е. Брозина, Нью-Йорк
пл. сен. Т. Романюк, Нью-Гейвен
пл. сен. Д. Мельник, Клівленд
ст. пл. Е. Подоляк, Філадельфія

КАНАДА

по \$16.25

Д-р М. Скаб, Гамільтон
по \$6.25

пл. сен. Д. Штундер, Торонто
по \$5.00

пл. сен. о. д-р В. Кушнір, Вінніпег
по \$4.00

ст. пл. Л. Антонович, Монреал
по \$2.00

ст. пл. В. Микитин, Торонто
пл. сен. В. Радь, Торонто
по \$1.00

ст. пл. Л. Гвоздулич, Вінніпег
ст. пл. З. Гайворон, Монреал

пл. сен. О. Сагайдаківський, Бремpton
Разом склали на пресфонд:

19 друзів із США —	\$68.50
9 друзів з Канади —	\$38.50
Разом	\$107.00

● Кожний член старшого пластунства, пластового сеньйорату і Пластприяту повинен раз у рік скласти пожертву на пресфонд "Пластового Шляху".

● Кожний осередок праці УПС чи УСП, як теж кожний курінь, кожна стежа УСП чи УПС і кожний осередок Пластприяту повинні теж скласти пожертву на пресфонд свого журналу! ● Якщо Ви ще досі цього не зробили, то виконайте це тепер, якщо бажаєте, щоб "Пластовий Шлях" далі правильно і своєчасно появлявся!

АДМІНІСТРАЦІЯ

Щойно появилася дуже цікава книжка на тему кібернетики:

КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

Написав: АТАНАС ФІГОЛЬ

46 сторінок, ціна в Канаді і США 50 центів, а для інших країв рівновартість у їхній валюті. — Замовляти в адміністрації "Пластового Шляху": Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W. Toronto 9, Ont. Canada

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1 (12)

ТОРОНТО

1967

Редакційна колегія:

Головний редактор: пл. сен. Юрій Пясецький; члени: пл. сен. Осип Бойчук, пл. сен. Орест Гаврилюк, пл. сен. Яро Гладкий, пл. сен. Роман Голод, пл. сен. Ольга Кузьмович, пл. сен. Любомир Онишкевич, пл. сен. Володимир Савчак, ст. пл. Дніло Струк.

Адміністратор: пл. сен. Омелян Тарнавський

З М І С Т

О. Тисовський: Горі ім'ям серця	1
3 думок Верховного Архiepіскопа	3
Програма першої сесії Пластового Конгресу Другого	4
Висліди спільного мислення	6
О. Кузьмович: До проблем української молоді у США	10
В. Савчак: До проблем перебудови головного пласт. проводу	16
М. Плавюк: Пласт і Світовий Конгрес Вільних Українців	26
Т. Данилів: Читаючи пластову пресу	33
В. Палієнко: Великобританський скавтінг під мікроскопом	39
Р. Галібей: Молодші виховники чи старші	41
І. Велигорський: Працюємо на виховному дефіциті	42
І жиди шукають шляхів оборони перед асиміляцією	43
Д. Струк: Діалог з ним	45
Х. Томків: Майбутня дія української молоді	50
В. Савчак: Вибрана бібліографія про Україну	52

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами авторів, висловлюють їх власні погляди, які не завжди мусять покриватися з поглядами редакції чи головного пластового проводу.

Річна передплата: США і Канада — 5.00 дол., Австралія — 3 дол., Австрія — 90 шіл., Аргентина — 250 пез., Бразилія — 200 кр., Великобританія — 1.0.0, Німеччина — 10 н. м., Франція — 15 фр. Ціна одного числа в США і Канаді \$1.25.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
Jurij Piaseckiy,
375 Ellis Pk Rd.
Toronto 3, Ont., Canada

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:
Plastovy Shliakh, Magazine
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ont., Canada

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine, published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n, 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ontario, Canada
Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Число 1 (12)

Торонто — Канада

Січень 1967

ГОРІ ІМ'ЯМ СЕРДЦА !

Промова проф. д-ра Олександра Тисовського-Дрота на святкових сходинах українського громадянства Відня 9-го серпня ц.р. для вшанування 80-річчя з дня його народження.

Високодостойне Панство!

Перш усього мушу всім Вам якнайщиріше подякувати за те, що Ви були такі ввічливі відзначити цей мій день народження своїм особистим присуттям або письмовою участю у моїй радості і честі, якої я власне доступив.

При цьому здаю собі справу, очевидно, з того, що це відзначення лиш у малій мірі вільно мені вважати належним мені, бо заслуженим є тут ціле пластове товариство, діяльне сьогодні на всіх континентах українського поселення.

Власне з приводу цієї певности, що їм, друзям — українським пластунам на широкому світі, завдячую це величає відзначення мого 80-річчя, вважаю своїм обов'язком використати щасливу нагоду, щоб належно наголосити великий труд, вкладений цілими поколіннями пластунів у розбудову нашої організації.

Бо у Пласті, у його розвитку, є великий, цінний і довголітній вклад труду справді цілих поколінь пластунства.

Прикладів та імен правдиво заслужених пластунів-юнаків (-чок), старших пластунів (-нок) та пластунів-сеньйорів (-ок) у нас забагато, щоб можна було їх тут усіх назвати, усіх тих піонерів-співосновників Пласту, не ризкуючи когось поминути.

Цей отже Пласт — то дійсна спільнота змагань, то молодеча організація, молоддю заснована, молоддю вирощена, виплекана, охо-

ронювана, розвивана, уліпшувана, до різного віку й освіти пристосована, що в обставинах нашого внутрішнього розбиття об'єднувала й об'єднує молодь усіх політичних напрямків — втішалась і втішається симпатією і підтримкою всього українського суспільства — колись у краю, а тепер на чужині.

Коли комусь потрібний був доказ на те, коли хтось сумнівався в тому і думав, що є інакше, то ці його сумніви розвівають всі оці вияви признання для діяльності Пласту, що вміщаються у привітаннях, надісланих на нинішній вечір князями наших Церков, проходами наших суспільно-громадських організацій, науковими установами та видатними особами, активними у житті нашого суспільства на чужині.

Вони є також найкращим признанням за працю для пластового братства у вільному світі, ствердженням, що воно йде правильним шляхом, а водночас і найкращою заохотою для них до дальшої праці.

І тому пластове братство сміливо може нині сказати: «Горі ім'ям серця»!

Не хочу вже надто підкреслювати, що таке велике признання суспільства для Пласту зобов'язує пластове братство до дальшої наполегливої праці, бо я певен, що пластове братство само зробить з цього належні висновки.

Але не можу не звернути уваги на факт, що оце признання з боку нашого зорганізованого суспільства і його видатних діячів є найкращою рекомендацією Пласту для української зорганізованої молоді.

Пластове братство у світі не повинно ніколи забувати, що признання за працю, в тому і признання для Пласту з нагоди нинішнього ювілею, не є підставою для того, щоб «спочити на лаврах» — але що воно повинно бути для них стимулом для дальшої праці.

За цей прекрасний стимул, який на нинішній урочистості українське суспільство дало Пластові, я, в імені Пластового Братства у цілому світі та у моєму власному, ще раз усім складаю сердечну подяку.

Олександр Тисовський

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ ПРО ПЛАСТ

«Понадпартійний, традиційний Пласт є втіленням всеукраїнського єднання навколо єдиного для всіх українців ідеалу — Самостійної Соборної України».

Андрій Лівицький

«Доцінюю велику вагу виховання молоді, зокрема в сучасну добу, та великий позитивний вклад, що його вносить український Пласт у формування молодого українського покоління».

Андрій Мельник

3 ДУМОК ВЕРХОВНОГО АРХИЄПІСКОПА

Від 19 до 21 жовтня ц. р. Блаженніший Верховний Архiepіскоп-Митрополит Кардинал Йосиф Сліпий, на запрошення проводу, взяв участь у V-му Загальному З'їзді Міжнародної Федерації Католицької Молоді. З'їзд відбувся у середньовічному місті Перуджя, на 180 км від Риму, в Умбрії.

Під час відправи для учасників з'їзду Блаженніший Верховний Архiepіскоп Йосиф Сліпий виголосив відповідну проповідь, уривки з якої оце друкуємо. У цій Богослужбі взяли участь не тільки учасники з'їзду, представники п'ятдесяти країн світу, але також духовні та вірні з Перуджі. — **Редакція**

● Мир, подібно як царство Боже, життя вічне, любов ближнього і Святі Тайни, є основою, програмовою частиною науки Христа. Як багато разів Христос повторяв це слово «мир вам», і воно стало дійсно Його тестаментом, як говорить Еклезіяст (45, 3), «тестаментом мира», — на прощанні з Апостолами.

● Мир — це поняття добра, любови; це створення найкращих, благотворних умовин для праці людини в посвяті Богові і людству. Слово «мир» говорить нам найперше про поєднання з Богом, про очищення сумління, про запевнення Божої помочі, бо людина в мирі стала Божим сином і осягнула найвищий ідеал, який вона всилі здобути на землі.

● Мир — це спокій з самим собою, це вдоволення серця з усунення усякої тривоги, викидів сумління, неспокою, знеохоти і песимізму. Слово «мир» означає і мир з ближніми і співжиття, не в ненависті, злobie, кривдах, крадіжах і убивствах, але в братній помочі, в співдіянні, терпеливості і любові.

● Атмосфера миру дає найкращу спромогу розвивати людині її духові і фізичні сили в праці для Бога і для людства. Крім забезпечення Божої помочі, Божого проводу, надприродної опіки, людина може розвинути і свої природні здібності і таланти для осягнення найвищих ідеалів, які ставить їй перед очі Бог, св. Церква, людство і історія. Лиш у таких умовах миру людина може прямувати до досконалости і себе удосконалити.

● Жертва життя, яку багато з молоді приносять, багато з них навіть у цій хвилині, нехай буде завдатком миру для всіх. Вони люблять життя, не хочуть його нищити, і не признають логіки війни. Логіка їхнього життя — це логіка миру, який має свої глибокі і найвищі мотиви у вірі і християнській надії. Усі ці змагання і вияви динамізму кожного молодця на кулі земській є вже могутнім чинником у прагнен-

ні до миру, та коли вони всі злучені разом, їх тверде слово за мир і за працю над ним набирає гігантної, стихійної, непереможної сили.

● Загально говорять про гроші-монету як рішальний чинник у всьому людському житті. А все ж таки кожний мусить признати, що і на дні зматеріялізованої людини лежить якась думка добра і зла, яка штовхає її до вчинків геройських і злочинних. Вона старається здобути гроші, але вкінці здобуває його не для самого гроша, а для якоїсь цілі. Тому у великій пошані лунає ще нині гасло, що «ідеї керують світом».

● Юнак, що за кусок м'яса, за чарку алькоголю, за життєву вигоду і хвиливу приємність готов продати себе, в житті нічого не досягне — це погній людства. Але той юнак, що стає свій характер, поборює труднощі, голод і холод, отяжілість тіла і лінивства для досягнення високих ідеалів, тільки такий заслуговує на пошану і тільки в таких майбутнє людства. Збереження своєї невинности, чистоти душі, своїх сил і енергії дають йому запоруку, що його духові і фізичні сили не будуть прогайновані і що він здобуде Боже царство і тут на землі і на небі.

● Життєві солодощі — це примана, але й омана. Тільки той, хто пішов на твердий, тернистий шлях, здатний до великих подвигів.

ПРОГРАМА

ПЕРШОЇ СЕСІЇ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ ДРУГОГО

П'ЯТНИЦЯ, 30-го ГРУДНЯ 1966 Р.

Год. 3-тя по пол. до 8-ої вечора — Реєстрація учасників

Год. 9-та вечора — Святкове відкриття Першої Сесії ПКД

1. Відкриття сесії — голова Головної Пластової Булави
2. Молитва
3. Пластовий гімн
4. Вибір президії сесії
5. Прийняття програми Першої Сесії ПКД

Год. 9,30 вечора — Інформаційна доповідь п. н.: З'ясування завдань, організації і дальших праць Пластового Конгресу Другого.

СУБОТА, 31-го ГРУДНЯ 1966 Р.

Год. 8,30 ранку — Доповідь: Проблеми дії і розвитку пластової організації в діаспорі,

Год. 9,30 ранку — Інформаційні доповіді представників КПС у діаспорі (Австралія, Аргентина, Великобританія, Канада, Німеччина, США) п. н.: Специфічні умовини пластової праці в поодиноких країнах поселення,

Год. 11,30 ранку — Панель п. н.: Вплив довкілля на світогляд та виховання молодшої української людини (участь беруть 6 панелістів і модератор),

Год. 1-ша по пол. — Перерва на обід,

Год. 2,30 по пол. — Продовження панелю,

Год. 4-та по пол. — Дискусія по групам над проблемами, видвиненими в панелі,

Год. 6-та по пол. — Пленум Першої Сесії Конгресу: Звітування речників поодиноких дискусійних груп,

Год. 7-ма вечора — Доповідь: Становище Пласту до проблем Світового Конгресу Вільних Українців.

Год. 8,30 вечора — Закриття 1-ої Сесії ПКД.

ТЕХНІЧНІ ІНФОРМАЦІЇ

У неділю 1-го і понеділок 2-го січня 1967 р., після закінчення першої сесії Пластового Конгресу Другого, відбудуться 4-ті збори КУПО у тому самому приміщенні.

● Перша Сесія Пластового Конгресу Другого відбудеться напередодні 4-тих Зборів КУПО у місті Албані, США в готелі DeWitt Clinton, State and Eagle Streets, Albany, N. Y. Tel. (518) NE 4-6111 напроти Капітолю.

● Доїзд до Албані можливий автом (виїздити на 23 або 24 виїзді N. Y. S. Thruway), поїздом (Grand Central R. R.), автобусом (Greyhound) та літаком (Mohawk, A. A.).

● **Увага:** На Першій Сесії Пластового Конгресу Другого і 4-тих Зборах КУПО обов'язує учасників темний, святковий одяг і пластова лілейка.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ ПРО ПЛАСТ

«На теренах своєї діяльності поклав український Пласт великі заслуги у вихованні найкращих борців за волю й ідеали українського народу. З його рядів вийшло багато героїв українських визвольних змагань сучасності, які виховалися на українських історичних традиціях, зокрема на визвольній боротьбі останнього чвертьстоліття, а які завдячують Пластовому Уладові дуже багато у визначенні свого життєвого шляху та у формуванні свого характеру».

Степан Бандера

ВИСЛІДИ СПІЛЬНОГО МИСЛЕННЯ

Як ми вже стверджували у попередніх числах нашого журналу, пластовий конгрес розпочався на ділі з хвилиною його проголошення. Проблематикою, пов'язаною із завданням конгресу, заповнюється не тільки Пластовий Шлях, де досі висловлювали свої погляди близько півсотні наших подруг і друзів, але теж не було в останньому часі ні одного з'їзду крайових пластових організацій, зібрань старшопластунських і сеньйорських з'єднань чи інших пластових конференцій та нарад, на яких не роздумували б над станом нашої організації, її успіхами, недоліками та прогнозами майбутнього. Пластові провідники, доповідачі і дискусанти намагалися провести аналіз і дійти до синтезу збірного мислення і тим способом підготувати першу сесію конгресу.

Таким збірним мисленням проводу і загалу членів позначилася також курінна рада 3-тього куреня УПС "Лісові Чорти", яка відбулася 24 і 25 вересня цього року на терені пластового табору "Новий Сокіл" біля Боффало у США — символічно немов еднаючись з духом спочилого в околиці Боффало сл. п. Начального Пластуна Сірого Лева, що був засновником і в дослівному значенні цього слова піонером цього чи не першого в історії Пласту "Скобиного гнізда" поза межами рідної землі.

Нарада, при співучасті старших і молодших віком членів в кількості 46 учасників, намагалась устійнити нарис "платформи", проекту напрямних та рекомендацій, які творили б сконкретизований матеріал до дискусії на першій сесії, а можливо й на дальших нарадах і сесіях, пов'язаних із Другим Пластовим Конгресом.

Тому уважаємо таку підготовку до дискусії корисною і потрібною і, подаючи ці ствердження й висновки до відома загалу читачів Пластового Шляху, заохочуємо їх усіх, як також інші сеньйорські і старшопластунські курені до збірного мислення з метою викристалізувати відповідну платформу для нашої дії на протязь нового етапу історії Пласту у найближчому майбутньому.

НАРИС ПЛЯТФОРМИ ПЛАСТУ

I. ВСТУПНІ СТВЕРДЖЕННЯ

1) Приймаємо, що поселення українців поза межами рідної землі — це постійне явище, незалежне від кожногочасного статусу України (в державному розумінні).

2) У наступному говоритимемо тільки про ту частину української спільноти, яка живе у більших або менших скупченнях або у розсіянні поза межами рідної землі і теренами держав тоталітарного (комуністичного) устрою, тобто про українців у вільному світі.

3) Пласт — це органічна частина цієї спільноти. Пласт служить цій спільноті і тому має право вимагати і користуватися підтримкою всіх секторів зорганізованого громадського життя цієї спільноти як у крайовому, так і в світовому масштабах.

II. УКРАЇНА Й УКРАЇНЦІ

До часу, поки українська спільнота не устійнить платформи українця у вільному світі, Пласт керується тимчасово своєю платформою, щоб мати ясну і одностайну, хоч, може, і недосконалу, підставу до своєї виховної дії і поведінки своїх дозрілих віком членів у приватному і громадському житті. Ця наша платформа повинна спиратися в основному на резолюціях третіх зборів КУПО у виховних справах, зформульованих так:

1) Україна — це не тільки етнічна територія, але й ціла українська спільнота, поселена на прадідній українській землі та поза її межами, а зокрема — це її церква, мова, культура та інші духові і матеріальні надбання, здобуті впродовж довгих століть її історичного та сучасного існування.

2) Українець, що поселився чи народився поза межами української етнічної території, — це людина вірна так здефінійованій рідній спільноті і це своє відношення проявляє:

а) якнайповнішим зберіганням і засвоєнням та послідовним плеканням української культури, а зокрема батьківської віри і розговорної мови,

б) виховуванням своїх дітей у душі української культури як прирваної (головної), а також у душі культури краю поселення чи народження, не залишаючи цього обов'язку тільки рідним чи державним школам і такому ж оточенню,

в) забезпеченням своїм дітям можливо якнайвищої освіти, щоб вони, свідомі свого походження і приналежності до української спільноти, могли займати впливові становища у країнах поселення чи народження і так здобували для своєї спільноти пошану і добре ім'я,

г) характерною поведінкою у родинному, професійному і громадському житті так, щоб його як свідомого і відповідального за долю рідної спільноти громадянина поважала і ставили за приклад,

г) організуванням і безпосередньою участю у діях на користь рідної спільноти.

III. ЗАСЯГ ДІЙ І ЗАВДАННЯ ПЛАСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

1) У виховній пластовій роботі стоїмо твердо на позиціях збереження українського характеру Пласту і його основних ідей, з'ясованих у присязі (трьох пластових обов'язках), у законі та цілому "пластовому уставі", зформульованому засновником Пласту. Уважаємо доцільним переводити поважні дискусії на теми змін чи потреби інтерпретацій

“основних залогень”, щоб досягнути кращі успіхи у пластовій виховній роботі для добра української спільноти.

2) Уважаємо, що дефініція Пласту, доповнена 4-тим загальним з'їздом СУПЕ з квітня 1949 року, яка звучить: “Пласт — це організація молоді для всестороннього патріотичного самовиховання і організація вихованих у ній громадян”, вірно віддзеркалює теперішній стан нашої організації. З уваги на те, хоч визнаємо, що перша частина цієї дефініції має головне значення для дії Пласту, слід дбати теж і про її другу частину, як її доповнення, якщо хочемо успішно поборювати роз'єднуючі нас елементи часу і простору. Так бо зрозумілій дефініції Пласту завдячуємо віднову Пласту в 1945 році та успішно переведене переселення і поновну побудову цілої пластової структури в 1947—52 роках на нових теренах поселення. Горизонтальне і вертикальне пов'язання цих двох частин Пласту повинно бути предметом поважного розгляду і устійнення.

3) Щоб Пласт міг виконати своє головне завдання, з'ясоване в першій частині його дефініції, всі, що вступають до уладів, а зокрема батьки, що вписують своїх дітей до Пласту, мусять бути свідомими, що:

а) діти вже при вступі до Пласту мають володіти українською мовою в слові і письмі, і вживати її як розговірну у своєму середовищі.

б) мають одночасно і паралельно до засвоювання відомостей з культури країни свого поселення засвоювати повністю, а засвоївши, зберігати українську культуру.

в) мають підчинюватися елімінаційній системі Пласту (проби, табори, система відзначень, пластова постава тощо). Про це все мають і члени Пласту як і їхні батьки знати і разом дбати, щоб ті передумови виховного успіху були здійснювані. Повна кооперація з пластовими провідниками батьківського дому — це найважливіша передумова висліду виховної методи Пласту. Ніхто з батьків, без уваги на матеріяльні жертви для Пласту, не може вимагати іншого ставлення пластового проводу у відношенні до їх дітей.

4) Усі дійсні члени пластової організації (тобто ті, що мають повні членські права, а зокрема активне і пасивне право при виборах) і члени об'єднання приятелів Пласту — Пластприяті — становлять безпосередній моральний і матеріяльний спонзорат пластового руху. Пласт ставить їм ясне, уточнене і зрозуміле, але нелегке завдання:

а) Плекати українського духа у своєму родинному житті,

б) помагати іншим членам рідної спільноти робити те саме,

в) репрезентувати корисно Пласт і в загальному українців серед свого і чужого довкілля своєю пластовою поставою, пластовим стилем життя і громадським виробленням,

г) помагати українським культурним середовищам, стимулюючи почуття потреби правопорядку, формування пластових, українських однонаціональних родин тощо,

г) зокрема важливе завдання Пласту і його дійсних членів у виконанні обов'язків, зв'язаних з другою частиною дефініції Пласту — це плекання серед українців у всіх країнах вільного світу свідомости приналежности до однієї і тієї самої української спільноти. Це повинно проявлятися всередині Пласту через обмін пластунами у вишкільних цілях, організуванням міжкрайових пластових зустрічей, плеканням дружби і співпраці старшопластунських і сеньйорських куренів тощо. Поза рамками пластової організації пластуни повинні змагати до якнайуспішнішого розвитку комунікації, порозуміння і інформації серед усіх скупчень українців у вільному світі і поодиноких секторів їх громадського життя. У даний момент члени Пласту повинні у доступних їм середовищах впливати на якнайшвидше успішне скликання світового конгресу вільних українців з метою завершити і доцільно пов'язати єдиною організаційною системою усю нашу спільноту поза межами рідної землі, а зокрема ті сектори, які стоять у тісному відношенні до виховної системи.

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАЛАДНАННЯ І УСПРАВНЕННЯ НАШОЇ ДІЇ

1) Щоб успішно вести виховну дію, треба б усправнити, упростити, а в потребі комулювати різні діловодства у Пласті на всіх щаблях організаційної структури — від проводу станиць аж до ГПБулави.

2) У ділянці пластової методики треба б усучаснити програми юнацького вишколу (для юнаків — зокрема в ділянці радіо-зв'язку, морського та літунського пластування, а для юначок — розробити більше підхожу дівочій вдачі програму), використовуючи для цього знання фахівців і з-посеред членів Пласту, і з-поза нього. Там, де нема достатньої кількості пластових виховників, слід — після переведення відповідного вишколу — притягати до виховної праці батьків чи приятелів пластової молоді.

3) Дія міжкрайових куренів УСП і УПС, у тісній співпраці з крайовими пластовими проводами, повинна й далі допомагати зберігати одність Пласту, подавати корисні сугестії і переводити потрібні в даний час акції. Самозрозуміло, однак, що частини тих куренів, які діють у поодиноких країнах, мусять бути органічно пов'язані та підпорядковані місцевим крайовим провадом, включно з обов'язком періодичного звітування.

4) Уважаємо правом кожного дійсного члена Пласту свобідно висловлювати свої думки та ідеї без уваги на їх контроверсійний характер, а зокрема якщо вони мають на меті добро Пласту і української спільноти. У Пласті завжди керуємось гаслом Дрота “не ти, не я, а МИ”. Свобідна виміна думок може спричинитись тільки до посилення нашої спільноти, до вдоволення членства з можливості висловити свій погляд і до скріплення нашого збірного організму.

5) Думаємо, що зміни існуючого статуту КУПО доцільно перевести в дусі поєднання в них потреби співдії крайових пластових організацій і центрального проводу, який стимулював би співдію автономних кра-

йових організацій, сприяв би обмінові інформаціями, виховними кадрами, а то й пластовою молоддю.

6) Господарські установи, централізовані при Головній Пластовій Булаві, яка не є правною особою, не мають легальної підстави існування. Тому треба було б розглянути можливість оформити їх так, щоб контролю над ними мала крайова старшина та крайова рада терену осідку централі цих пластових центральних господарських установ без уваги на те, що їх діяльність може проявлятися на терені декількох країн поселення.

7) Питання практичних виявів вірності чи служби Україні в умовах тривалого поселення вимагають не лише детальнішого розроблення, ніж це було досі, але також відповідної популяризації між членством. Тому рекомендуємо прийняту форму п'ятфори Пласту подати до відома не тільки у резолюціях КУПО, але вияснити її загальні нашого членства у пластовій пресі. Для застосування п'ятфори в пластовому житті потрібно перевести на цю тему гутірки по станицях, групах, куренях і гуртках.

Виготовили: Атанас Мілянчик, Юрій Пясецький, Мирослав Раковський і Володимир Савчак

Ольга Кузьмович

ДО ПРОБЛЕМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У США

Оце друкуюмо текст доповіді, що мала бути виголошена на 9-ому конгресі УККА, який відбувся 8 і 9 жовтня ц. р. в Нью-Йорку. Редакція

Минає майже 20 років від нашого великого ісходу до обіцяної землі Вашингтона. 20 років — це великий проміжок часу, як оцінювати його на підставі поколінь. Сьогодні ті, що в таборах Німеччини сиділи на шкільній лавці — статечні громадяни, а ті, що приїхали на руках своїх батьків — кінчають студії та входять у громадське життя. Наша еміграція закріпилася, здобула бажаний стандарт життя і поволі розпакувала ті валізки, які тримала на поготівлі в першому десятиріччі після приїзду до Америки.

Беззастережно, закріплення власного буття є для кожної людини підставовою проблемою, і тому не можна дивуватися, що боротьба за нього станула на першому місці в початковій стадії перебування на нових місцях поселення. В тому часі шукання праці, вивчення мови, за купу домашнього устаткування — мало було сили та спромоги чи навіть охоти розглядатися довкола й пізнавати світ, в якому довелося запускати нове коріння. Тоді творилися кола однодумців, односельчан, кола людей, що мали однакові проблеми, однакові зацікавлення, символічну одну мову. В тих колах — назвіть їх гетто, як хочете — силою звички творилася ціла

мережа українських політичних, культурних, молодечих організацій, що на ділі були живцем перещеплені дорогою через табори переселенців ще з передвоєнних умовин нашої залишеної Батьківщини. Силою звички чи, може, почуття обов'язку або якої іншої психологічної потреби в про водах цих організацій стали ті самі люди, що давніше, і повели працю за давньою, але в інших умовах випробуваною системою. Ті явища можна інтерпретувати різно — залежно від того, під яким кутом на них глядіти. Можна їх інтерпретувати як позитивне явище життєздатності та вітальності української спільноти, у висліді чого саме ми тут сьогодні стоїмо як делегати на IX Конгрес УККА — тієї найвищої громадської установи у США, що повинна єднати всіх українців та всі українські організації чи політичні групи. Але треба бути нереальним оптимістом, щоб не бачити, що створення українського гетто стало двосічним ножем. Коли, з одного боку, воно допомогло нам зберегти українське організоване життя та суцільну українську групу — з другого, через свою вузькість засягу посилює існуючі антагонізми, нетерпимість, поділ на групи та ворожо-невтральну настанову до давніших поселенців українського походження. Сприяло воно також постанову інтелектуальної порожнечі серед української громади і в першому десятиріччі років витворило певну атмосферу сепарації від довкілля.

Існуючі форми громадського вияву задовольняли нашу тепер середню та старшу віком групу українського громадянства, що приїхала з виробленими вже поглядами, але теж і з цілим вантажем комплексів, як залишків воєнних переживань і полишення материка. Автоматично, по інерції думалось, що ті форми вияву, які задовольняють старших, будуть добрі і для молоді. А воно вийшло не так. Коли батьки зайняті були створенням для себе матеріальної бази та відтворенням суспільно-громадської сітки — наша молодь, залишена сама собі, з одвертими очима та свіжою думкою увійшла всеціло в американське довкілля (яке нам до сьогодні залишилося чужим) — і вросла в нього, як здорове, молоде дерево, що не потребує довго, щоб прийнятися і пустити свіжі віти. Це був логічний і звичайний розвиток подій. Та ж кожна українська дитина чи молода людина у шкільному віці мусить перебувати 8—10 годин на добу в американському оточенні: школи, товаришів, науки, кіна, телевізора.

Ледви чи в цих перших роках змагання за матеріальне закріплення і добробут було багато батьків і матерів, які б посвячували час та силу на боротьбу з цими зовнішніми впливами в родинній атмосфері. Єдиною протидією на т. зв. американізацію нашої молоді уважали батьки віддання своїх дітей під опіку українських молодечих організацій, від яких сподівалися чудес, забуваючи, що ці організації дістають їхніх дітей на 1—2 години тижнево, коли ж батькам залишається можливість перебувати з дітьми принаймні 5—6 годин денно. Українські молодечі організації відновили чи заініціювали свою діяльність із переселених таборів із подивудним завзяттям та вкладом сил тих ідейних кадрів, які, як інші громадські провідники, від довгих років віддавали себе цій справі. Але знову

ж вони продовжали її на тих самих зразках і на тій самій системі, що їх із собою привезли.

Молодь, однак, вже не була така сама і не думала так само, як її попередники в переселених таборах чи в рідному оточенні на своїй території. Спершу ця різниця поглядів між виховниками і вихованками не була така наглядна, бо в рядах молодечих і студентських організацій стояли ті, що пам'ятали ще свою батьківщину, українське життя, українські школи. Але ці річники покінчили студії, заклали родини та стали статечними громадянами, які у певному ще відсоткові включилися активно в наше суспільне життя. Треба було однак аж кільканадцятьох років, щоб батьки, українські молодечі організації і загал громадянства побачили наслідки свого легковаження проблем молоді та ствердили вже існуючу прірву між собою і молодим поколінням, — і вдарили на сполох.

Тоді почали появлятися статті в нашій пресі, скликувано панелі, семінари у молодечих і жіночих організаціях на тему всіх нормальних проявів впливу чужого довкілля: мішаних подруж, незнання української мови, занепаду релігійності, патріотизму. У висліді стверджено, що заіснувала поважна проблема, куди поважніша, ніж віковична “батьки — діти” — проблема двох світів, які один одного не розуміють і які говорять дослівно і в переносному значенні двома мовами. На жаль, досі “поза ствердженням, що проблема існує — ми не посунулися багато вперед. Чи справді заспокоїло наше громадське сумління саме ремствування на денационалізацію, на відхід молоді від нас і нашого життя?

Думаю, що нам слід шукати причини такого стану **сьогодні**, розглянути спокійно, чому так сталося, а тоді витягати висновки та давати пропозиції на розв'язку існуючих проблем.

Перш усього погляньмо, в якому світі живемо ми сьогодні та який вплив має він на розвиток молодої людини, а тим самим і української молодої людини. Живемо у світі, що переходить величезні технічні, соціальні, культурні та моральні переміни. Їх характеризує така швидкість, якої ще досі в історії людства не було. Прогавленого десятка років інтелектуального розвитку майже не можна наздігнати. Поступ сучасної астрофізики, атомової фізики, кібернетики чи біології захитав підвалинами позитивістичної настанови та інтелектуальних реакцій, що ми їх одержали як спадок із XIX сторіччя.

Захиталася віками творена загальна філософська система з дуалізмом добра і зла, причини — наслідку, вини — кари, Бога та людини. Нова філософська система, яка пов'язала б здобутки технології з цим успадкованим дуалізмом, ще не розвинулася. Але її шукають філософи, соціологи та провідники церкви, які бачать, що не устоятися їм із їхнім консерватизмом у сьогоднішньому світі, що дотеперішні догми і закони вимагають ревізії та пристосування. Праці Ватиканського Собору і питання, які там порушувалося, а які досі були для католицької церкви “табу”, були найкращим доказом зрозуміння, що назріли проблеми, які сколихнули до глибини одиницею — у зрозумінні таких підставових питань, як

— що таке гріх, а що правда, — де границя між злом і добром, яке власне оправдання існування людини. І саме це питання: оправдання існування людини — стає сьогодні, в половині сьомої декади 20-го сторіччя, головним питанням, що непокоїть молодь. Чи це буде у формі Сартрівського, чи Кіркегорівського, чи християнського екзистенціалізму, — чи це буде питання, чи Бог існує, — чи філософічні міркування Мартіна Бубера — це є той духовий клімат нашої декади, на тлі якого росте і дозріває нове покоління, що тепер ще на шкільних лавках і студентських “кемпусах”.

Це покоління пробує на свою руку шукати розв'язки питання свого буття. Сучасна молодь шістдесятих років відчуває кризу ідентичності. Її засадниче питання: “Хто ми, кудю ідемо, що маємо із собою зробити на цьому світі”, — але відповіді їм ніхто не дає, бо старше покоління саме в інтелектуальному ферменті. Але одне певне, ця молодь вже не вдовольняється почуттям особистої безпеки чи матеріального забезпечення, тих вартостей, що за ними тужили її батьки. Явища критичного наставлення молоді проти вартостей “дорослих”, що їх не вдовольняють, набирають поверхових, зовнішніх форм, які тільки символізують внутрішній фермент. Із ними зустрічаємося щоденно та нерідко здвигаємо раменами. Цей недбалий вигляд молодих людей, цей образ одиниці, що не хоче нікому підпорядкуватися, що не визнає авторитету “старших”, що хоче жити небезпечно і перш за все свobodно, що пробує всього, кожних емоцій, до ЛСД і маріджуани включно, всім нам відомий.

За цим зовнішнім негуванням всіх дотеперішніх порядків, здається, ховається бажання знайти **вартості** — хоч вони інші, ніж ті, що доводила них. Не без слушності твердив Гакслі, що “найважчі проблеми людини починаються тоді, коли вона може робити, що захоче”. Отже ті молоді люди, що сьогодні можуть робити куди більше те, що захочуть, а не те, що їм кажуть — непевні у своїй емоційності, бажаннях чи у своєму поступованні. Їхній протест, їхнє шукання за новими вартостями — чи це будуть протестаційні марші, палення рекрутських карт, чи адо-рація нової релігії, нових божків популярності — покищо, як кожний протест, негуючі. Але у своєму протесті вони підсвідомо відчувають брак зорганізованого життя, приналежності до групи, що має **певні означені рамки** і ціль діяння, вони відчувають брак ідей, що надавали б напрям суспільству. Ціле майбутнє нашої цивілізації сьогодні залежне від того, чи з протесту цих молодих зможуть створитися нові форми співжиття, чи старше покоління зуміє розумним та виразливим способом, в почутті свого обов'язку у відношенні до дітей, знайти комунікаційні засоби у розв'язанні проблем цих двох вікових груп.

В такому саме підсонні живе і дозріває це вже друге покоління молодих українців у діаспорі. Усі ці загальнолюдські проблеми їм близькі і заторкують їх однаково, як їхніх однолітків інших національностей. Але до всіх цих проблем вони мусять ще включити низку наших, питоменно українських, всім нам добре відомих. Ми як спільнота — ми, українські

батьки чи провідники молодечих організацій, не сміємо цілу вагу сучасної проблематики залишити виключно на молодечих плечах. Нам самим слід стати віч на віч з вагою цих проблем і загальних, і специфічно українських та шукати для них розв'язки, якщо хочемо, щоб прірва між ними і нами не ставала кожного року глибшою. Тільки що цього не можна зробити підкрашуванням фактів, гіпокризією чи самими фразами без справжнього змісту. Цій молоді, вихованій в добі кібернетики та астрофізики, вони не заімпонують. Якщо ми цьому не глянемо ясно в очі, то ціла наша дотеперішня праця, всі наші конгреси, збори, резолюції за других двадцять років загинуть, як вода у піску.

На жаль, досі не бачимо зацікавлення до поважного систематичного зглиблення цілого діапазону проблем та впливів, що під їх обстрілом знаходиться інтелект теперішньої молоді людини в українському середовищі. Немає дослідного центру на нашому терені, складеного з фахівців соціологів, психологів, педагогів і виховників, що розглядали б усі аспекти життя молоді в сьогодинському світі. Їх вони мусять розглядати з точки погляду нашого українського інтересу, а передусім з думкою про майбутнє української спільноти в діаспорі та змагання за незалежність українського материка. Такі питання, як: засвоєння і вживання української мови, пристосування української книжки та засобів навчання до сьогодинських систем і сучасності, підбір зайнятості молоді у своїх організаціях, відповідних до її інтелектуального рівня, відношення до своєї церкви і вкінці відношення до теперішньої України під російсько-більшевицьким режимом — всі вони чекають на **чесну, логічну, спільну всім** відповідь.

Тепер кожний поступає та вияснює ці проблеми нашим дітям так, як йому каже власне сумління або організація, до якої належить. Нерідко відповіді не даємо взагалі — бо її не маємо.

Тож наша молодь шукає її собі самотужки або просто байдужіє до українського середовища, яке їй приспорує стільки додаткових проблем. Витворюється ненормальна ситуація, що те, що повинно бути органічним, винесеним з родинного дому “бути українцем” — стає тяжкуватим обов'язком, який несуть спокою ради. Відомо, що одним з основних принципів виховання є приклад. Коли ми як батьки, як члени української громади бажаємо, щоб наші діти йшли нашими слідами, — ми мусимо давати своїм життям приклад гідний наслідування.

Дозвольте поставити питання собі й усім шановним слухачам: чи ми даємо їм цей добрий приклад? Чи даємо його перш усього в нашому родинному колі, який завжди був і буде ключовою позицією для виховання, чи даємо його у рівні нашого церковного, суспільного і культурного життя? А друге питання, яке в слід за цим насувається сьогодні: які інтелектуальні вартості протиставимо зовнішнім впливам на нашу молодь, що ми робимо, щоб це наше рідне середовище було нашим дітям принадним, не з почуття обов'язку, а з органічної потреби?

На ці питання може хіба кожний дати собі відповідь у душі, щоб не попасти в конфлікт із своїм сумлінням... Все ж їх, як і цілу проблему виховання молоді, нам неодмінно звести до спільного знаменника на громадському відтинку. На американському терені першим кроком до цього було спонтанне зорганізування представників молодечих організацій на 8-ому Конгресі УККА і створення їх координаційного центру з одним представником в Екзекутиві УККА. Саме цей зав'язок порозуміння та спільної акції всіх молодечих організацій та скромні ще, але корисні зовнішні її вияви в останніх чотирьох роках дали українській спільноті доказ, що така консолідація на цьому відтинку можлива. Це однак сьогодні вже не вистачає, бо суть справи лежить не лише в зовнішніх формах маніфестації наших сил чи національних почувань, а у знайденні одного правильного напрямку виховання для української молоді людини в діаспорі. Це, на нашу думку, завдання першої ваги для цілої думаючої спільноти, і тут уже проблема не в координації дії тільки молодечих організацій, але також жіночих, педагогічних, конфесійних, професійних, ідеологічних і всіх інших, що досі діють кожна для себе — у здоровій, але часто і нездоровій ривалізації і в переконанні, що інтереси найближчої їм по душі групи, їхньої “волости”, стоять перед інтересами цілоти української спільноти.

Треба нам ясно здати собі справу з того, що від пересунення ваги проблематики нашого життя на цю сторону — сьогодні — залежить завтра цілої української групи на американському континенті. Ми можемо радіти та гордитися тим, що в рядах українських молодечих організацій стоїть тепер 13.000 молоді — але ми не можемо закрити факту, що це тільки 13 тисяч на півмільйона українців у США (за даними українських церков).

Скільки з цих 13 тисяч молоді доповнить ряди свідомих українських громадян, що незмінним правом природи мусять відходити — не маємо певности. Не можемо її набрати, обсервуючи байдужість, а то й нехиль до суспільного життя тих молодших від нас віком, що вже тут покінчили студії, заснували родини, мають матеріальне забезпечення і повинні б були вже перебрати керму праці від заслужених, але втомлених і похилих віком провідників. Значить, вони не знаходять себе в цьому житті, і те саме може мути з молоддю, що сьогодні зорганізована в нас, — якщо ми в найближчому часі не зробимо великого спільного зусилля, щоб відсунути всі дрібні переговори особистих та групових інтересів, а посвятити час та увагу для синтезу української людини, а перш усього молоді, як єдиного гаранта “вічності” української спільноти поза межами України.

Логічним і правильним місцем для цього є Світовий Конгрес Вільних Українців, який згідно з рішенням двох керівних установ нашого життя у США і Канаді має відбутися вже за рік тут, на нашому терені. Один рік часу не є багато, щоб приготувати публічну опінію і себе до гідного вияву сили українців у діаспорі — а вже куди замало, щоб

опрацювати та порушити всі питання, які нам болять і нас хвилюють. Але без уваги на короткий час цей Конгрес не повинен бути лише маніфестацією людей, але й умів, які доложать усіх зусиль, щоб спільно і гармонійно поставити хоч одну важливу проблему — та дати на неї одну для всіх сприйнятливую відповідь. Цією проблемою вважаємо концепцію виховання української людини поза межами України — від наймолодших років під опікою мами, аж до завершення процесу дозрівання у повноцінному громадянину з відповідною особистою та загальною культурою.

Підготовка такої сесії з конкретними пропозиціями на розв'язку повинна бути нашим першим і найважливішим завданням на найближчий час. Подаємо це завдання чітко зарисоване як вислід наших міркувань на тему широкого діапазону проблем української молоді. Хоч воно й може видаватися декому і дуже скромним, але не є легким до здійснення.

Однак тільки виконання його може дати той міцний фундамент, на якому могли б будувати своє життя чергові генерації української діаспори, а перш усього будувати свою віру в збереження української людини!

Володимир Савчак

ДО ПРОБЛЕМ ПЕРЕБУДОВИ ГОЛОВНОГО ПЛАСТОВОГО ПРОВОДУ

Вступні міркування

Рахуючи від відновлення Пласту в жовтні 1945 року, наша організація діє вже 21 рік у зовсім нових обставинах, які в першому десятиріччі змінювались основно двічі ("таборовий" Пласт в 1945-48 рр. і шукання форм дії на нових місцях поселення в 1948-53 рр.), а згодом устатилизувались в 1954-59 рр. Порівнюючи цей 21-річний період дії Пласту поза межами України з добою пластування на рідних землях в 1921—1930 рр., коли то Пласт пережив також дві основні зміни (релятивно короткий час перед першою світовою війною і десятиріччя 1920—1930 у специфічних умовах польської займанщини та постання і розвиток пластових з'єднань на Закарпатті і в еміграційних скупченнях різних країн Європи), мусимо ствердити наступне:

А) Свою живучість у нових умовах, заіснування яких не міг передбачити абсолютно ніхто, Пласт завдячує не так якимсь геніальним одиницям, як сотням (а, може, й тисячам) відданих пластовій ідеї членів, старшого й молодшого покоління, які ділом, на місцях, де їх кинула

доля, намагалися віддати Пластові свій довг вдячності і, відчуваючи на собі тягар співвідповідальності за долю дорогої їм організації, творили пластові клітини і передавали пластовій молоді свій запал і своє знання.

Б) Закріплені вже й діючі на місцях тривалого поселення — у Великобританії, Австралії, Аргентині, США, Канаді й Німеччині крайові пластові організації, хоч і зберігають основні ідейні закладки Пласту такими, як їх зформулював Основник та інші пластові провідники періоду 1912—1930 рр., мусять у своїй поточній діяльності брати до уваги не тільки закони і розпорядки країн поселення, але й впливи неукраїнського довкілля (головно школи) на пластову молодь та докорінно змінені обставини всередині української спільноти, а зокрема послаблення виховних впливів родини, специфічні церковні обставини тощо. Ці зовнішні чинники в різних країнах є різні і по-різному впливають на дію Пласту в кожній країні.

В) Пласт як цілість, а передусім пластові провідники з різних країн стоять уже довгий час перед проблемою, як найкраще зорганізувати головний пластовий провід, щоб він, з одного боку, допомагав зберегти ідейну єдність усієї пластової молоді, згуртованої в різних крайових пластових організаціях, всупереч роз'єднуючим нас впливам часу, просторів і чужого довкілля, а з другого боку — не вступав непотрібно в поточну діяльність крайових пластових проводів, які перед українською громадськістю і перед державними чинниками відповідають за ведення крайових пластових організацій і виховання молоді на поодиноких теренах та краще визнаються в місцевих обставинах і потребах, ніж найідеальніший, але далекий, головний пластовий провід, який знає ці обставини й потреби в засаді тільки "з другої руки".

І. Централізація чи децентралізація Пласту в новій дійсності

Учасники V-го загального з'їзду "Союзу Українських Пластунів", який відбувся 1-3 січня 1954 р., формально обрали шлях децентралізації Пласту, стверджуючи в першій резолюції, що "Український Пласт, заснований д-ром Олександром Тисовським... діє сьогодні... як крайові пластові організації в різних державах вільного світу". На жаль, схвалений тоді статут новоствореної Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО) виявився не досить чітким і ясним в розробленні цього питання, а практична діяльність головного проводу (передусім Головної Пластової Булави) упродовж 1954—1966 років виявила недвозначно, що члени цього проводу залишилися і надалі в полоні звичок притаманних централізованих і згори керованих організацій. Така настанова головного проводу часто гальмувала ініціативу крайових пластових проводів і не давала їм змоги діяти справно та без зайвих затримок у вирішуванні поточних справ, які не мали нічого спільного з ідейною єдністю Пласту (напр., деталі пластового однострою чи в порядку, правильники спеціалізаційного пластування тощо). Розглядаючи з цього погляду обов'язуючий статут КУПО і проект, з датою липень 1966, випрацьований статутувно-устроєвою комі-

сією, яку в січні 1965 р. покликала до життя ГПБулава у виконанні резолюцій 3-їх зборів КУПО з 17-18 листопада 1962 р., приходиться ствердити, що ще й тепер автори нового проекту не позбулися цього централістичного підходу.

Чому, напр., у випадку (доволі теоретичному!) постанови нової крайової пластової організації про прийняття її в ряди існуючої вже спільноти (КУПО) має рішати Головна Пластова Булава, а не члени цієї спільноти, тобто діючі вже крайові пластові організації?! Чейже в УПЮ про прийняття нового члена до гуртка рішення всі члени даного гуртка, а не сам тільки гуртковий провід; чи 6 осіб, які творять ГПБулаву, матимуть більше змоги обслідувати нову крайову пластову організацію, що постала в якійсь далекій країні, ніж збірні проводи шістьох кр. пл. організацій?! Або чому в проекті нового статуту в статті про членів КУПО не вичислено, які права (крім права участі в зборах КУПО і необхідного виходу з членства) мають кр. пл. організації, хоч в кожному статуті приписи про права і обов'язки членів є найбільш суттєвою частиною статуту.

До цієї проблеми (права членів) можна підійти з двох різних точок: **або** вичисляти різні категорії справ, що їх кр. пл. організації можуть вирішувати самостійно, згідно з напрямними схваленими звичайними зборами (напр., правильники уладів чи спеціалізаційного пластування, впоряд, однострої тощо), **або** навпаки, встановивши засаду, що члени мають право (знов таки згідно з напрямними схваленими зборами) вирішувати всі справи, за виїмкою таких, що їх вирішують загальні збори чи пластові конгреси, — перелічити в статуті ці, — вищого порядку, — справи (напр., ідейні основи і виховні методи, організаційна побудова Пласту, вимоги проб і вмілостей тощо) і уточнити, котрі з них належать до компетенції звичайних зборів, а котрі повинні бути розглянуті й еwentуально вирішені на пластових конгресах. Як одна, так й друга альтернатива уточнює права членів — кр. пл. організацій, чого нема ні в обов'язуючому тепер статуті, ні в проекті з дати “липень 1966”.

Одною з суттєвих змін, яка повинна б відрізнити новий проект статуту від досі діючого, повинна бути засада, що діючі в поодиноких країнах пластові організації є властивим “сувереном” КУПО (чи не слід було б і цю назву якось змінити?!), а головний пластовий провід потрібний тільки як чинник комунікації, консультації та координації дій поодиноких кр. пл. проводів, а не як наказуючий та диспозиційний чинник, без відома й згоди якого не може абсолютно нічого діятись на терені поодиноких країн. Ця засада повинна б бути послідовно переведена в усіх приписах статуту (чи правильника), який нормуватиме співпрацю всіх кр. пл. організацій в рамках міжкрайової спільноти Пласту.

II. Одно- чи двоступневий головний пластовий провід

Стаття IV-та обов'язуючого статуту постановляє, що “Для реалізування ухвал Конференції Конференція покликає Головну Пластову Ра-

ду та Головну Пластову Булаву” (підкреслення моє, В.С.), при чому компетенції обох органів у чергових статтях не досить чітко окреслені та розмежовані. У практичній дії це доводило або до нехтування виразних приписів статуту (напр., стаття V, уступ 4-ий і 5-г), або до інших ускладнень на тлі різної, а то й довільної, інтерпретації приписів чи їх браку (напр., справи т. зв. резолюції ч. 17 третіх зборів КУПО, статуту УП-Сеньйорату в системі Пласту, а навіть питання, хто відповідає за скликування і переводження зборів КУПО).

Майже 13-річний досвід з обов'язуючим тепер статутом не виправдав рації існування двоступневого головного пластового проводу, якого постанови, до речі, “було вислідом компромісу...” вже “в часі творення нашої Конференції”, як це стверджує голова ГПРади в своєму звіті на 4-ті збори КУПО (стор. 8-а). Заступаючи погляд, що головний провід Пласту в світі повинен бути одноступневим (чи пак “однопалатним”), покликаюся на:

1) прецеденс в історії нашого Пласту в 1949—1953 рр., коли то діюча під головуванням сл. п. Сірого Лева Головна Пластова Рада, складена з членів замішаних у різних країнах, не тільки успішно керувала Пластом у часі “великого розселення”, але й зуміла успішно справлятися з особовими й місцевими змінами в складі Головної Пластової Старшини, зумовленими цим переселенням; (лектура “Листків Зв'язку Головної Пластової Ради, 8 чисел яких появилася від січня 1951 р. до листопада 1953 р. може бути корисною й сьогодні!), та на

2) випробувану життям побудову діючих (деколи й понад сотню років) корпорацій, які мають у проводі тільки один орган — “раду директорів”, яка м.і. іменує й відкликає “офіцерів”, вимагає від них же частого звітування і контролює їхню діяльність доволі часто.

Приймаючи, що завданням головного пластового проводу є передусім дбати про втримання живого зв'язку поміж поодинокими к.п. організаціями, служити їм порадами й вказівками та координувати їхні дії, маючи на увазі основне завдання — зберегти ідейну єдність та устроєву подібність всіх к. п. організацій, вважаю, що головним і єдиним органом міжкрайової надбудови повинна бути Головна Пластова Рада, побудована на таких засадах. Голови к. п. старшин і к. п. рад (чи інших контрольних органів), які діють на місцях, та по одному відпоручникові від кожної к.п. організації з-поміж повноправних членів Пласту, які живуть у місці осідку головного проводу (разом 18 осіб), під проводом обраних зборами: голови ГПРади, або його заступника, діятимуть як пленум ГПРади, в основному кореспонденційним шляхом, при чому обов'язком кожного відпоручника було б утримувати постійну живу переписку з двома другими членами (голови КПС і КПр) тих к. п. організацій, які вони заступають, та з'ясовувати і удокументувати погляди цілої “трійки”, яка репрезентує дану к. п. організацію. Для усної виміни поглядів голова (або його заступник) може скликувати сходи всіх 6-ох

відпоручників, але рішення такого ядра ГПРади усять бути одобрені (ратифіковані) всіма членами.

Головна Пластова Рада мала б релятивно вільну руку в творенні потрібних діловодств і їх обсаді на засадах фаховости, керуючись доцільністю і справжніми потребами к. п. організацій; всі діловоди, покликвані ГПРадою і перед нею за свою діяльність відповідальні, творили б постійно діюче Головне Пластове Бюро (можна еwent. й зберегти дотеперішню назву Гол. Пл. Булава) під проводом генерального секретаря бюро (чи голови ГПБ).

Так побудований головний пластовий провід стимулював би почуття співвідповідальности кожної к. п. організації за дію (чи й не діяльність) головного проводу, забезпечив би постійний доплив нових інформацій з країн до головного проводу і навпаки та зліквідував би всякі можливі нарікання на “майоризацію” головного проводу членами одної к. п. організації. Розуміється, справність найкраще подуманої організаційної структури залежатиме в першій мірі від людей, які цю структуру виповнятимуть змістом систематичної дії, але це вже справа позастатутових міркувань.

III. Збори і конгреси крайових пластових організацій

Основні рішення, зобов'язуючі всі к. п. організації, можна поділити на А) такі, що стосуються основних ідейних заłoженъ і виховних методів Пласту (три головні обов'язки пластуна, закон і присяга, гурткова система самовиховання тощо) і

Б) такі, що мають на меті зберегти устроєву подібність к. п. організацій та запевнити однастайність у підході до різних вікових груп (напр., правильники уладів, вимоги проб і вмілостей, вишкіл виховників) або до зовнішніх ознак (приписи про однострої, відзнаки, прапори тощо).

З тексту обов'язуючого тепер статуту виходить, що **всі** справи зв'язані з завданням КУПО, з'ясованим у статті I (“...вдержувати устроєву подібність... та одність ідейних підстав і виховних методів Українського Пласту”), без огляду на їх питому вагу, належать до зборів Конференції з тим одним винятком, що ГПРаді статут доручає вирішувати в час між зборами “невідкладні основні справи, що належать до компетенції зборів”, залишаючи відкритим питання про те, які саме справи слід вважати “невідкладними й основними”; Головній Пластовій Булаві обов'язуючий статут не дає права рішати ні в яких справах, постановляючи виразно, що вона є лиш “виконним органом Конференції” (стаття VI).

Проект нового статуту вичисляє 8 груп справ, з яких тільки три групи, а саме: а) ідейні основи Пласту: закон і присяга (тексти та інтерпретація),

б) виховні методи Пласту: засади та інтерпретація, і

в) організаційна структура Пласту, мали б у майбутньому підлягати компетенції зборів. Всі інші справи:

г) вимоги пластових проб і вмілостей,

г) система вишколу пластових провідників,

д) приписи про пластовий однострій, відзнаки і прапори,

е) пластовий впоряд і

є) правильники уладів та об'єднанъ, згідно з проектом належатимуть до компетенції ГПБулави (дивись стаття I § 2).

Порівнюючи обидва тексти, приходиться ствердити, що новий проект обмежує компетенцію зборів, а одночасно надає виконному органу право рішати в багатьох справах, навіть без консультації з членами — к. п. організаціями, не згадуючи зовсім ні про евентуальні компетенції пластових конгресів, ні про те, чи і які справи можуть вирішувати самі к. п. організації.

Справа інституціоналізації пластових конгресів, поминена в проекті нового статуту, особливо важлива з таких міркувань.

1) Від першого конгресу, що відбувся з кінцем березня 1948 р., минуло вже 18 з половиною років, які принесли чимало змін, що мають відношення до Пласту як світоглядової організації; враховуючи швидше темпо життя наших днів, приходиться ствердити, що для вдержання духової тягlosti поколінь ми повинні були відбути 2-ий пластовий конгрес яких 8-9 років тому, а тепер мали б готуватися вже до 3-го конгресу. На жаль, цього не було м. і. і через брак приписів про пластові конгреси в статуті.

2) У зв'язку з підготовкою до 2-го Пластового Конгресу постійно виникає питання компетенції цього ж конгресу і важности його рішень, але на це питання досі нема авторитетної відповіді; одні твердять, що ціллю конгресу є тільки “зформулювати опінії”... та “внески, які надавалися б до голосування для загалу членства в рамках установ КУПО” (проект Я. Рака), другі знову вважають, що “конгрес, як частина зборів КУПО”, матиме право, переглянувши ідеологію, методикку та дію Пласту, “винести постанови, які будуть обов'язувати всі к. п. організації” (Я. Гладкий на засіданні програмової комісії 16 квітня 1966 р.).

Якщо хочемо мати певність, що відбування пластових конгресів у майбутньому не буде залежне виключно від доброї волі чи охоти пластових проводів і що вони відбуватимуться періодично, не рідше ніж кожних 10-12 років (а в цьому є справді потреба), та що час і енергія, витрачені на підготовку і переведення конгресів, будуть раціонально використані, ми повинні б включити відповідні приписи в новий статут і оформити як слід компетенції і звичайних зборів умандатованих представників к. п. організацій для полагоджування поточних організаційних справ, і пластових конгресів.

Звичайні збори повинні б відбуватися кожних 3-4 роки для схвалення напрямних для к. п. організацій і ГПРади в таких справах, як організаційна побудова, правильники уладів, однострої й відзнаки тощо в той час, як завданням пластових конгресів було б періодично аналізувати справи, зв'язані з пластовою ідеологією та методикою пластового

виховання. Для скріплення ваги рішень конгресів можна евентуально передбачити в статуті, що ці рішення повинні бути одобрені (ратифіковані) на найближчих крайових з'їздах принаймні чотирьох к. п. організацій кваліфікованою більшістю голосів.

Право участі у зборах мали б усі члени крайових пластових старшин (число слід було би уточнити на підставі обов'язуючих 1 січня 1967 р. статутів поодиноких к. п. організацій) і по 3-ох членів крайових пластових рад чи інших перевірних органів, де нема КПРади, з тим, що к. п. організації Австралії, Великобританії, Аргентини і Німеччини мали б право:

а) висилаючи своїх власних членів (КПС чи КПР), кумулювати голоси без якихнебудь обмежень, — або

б) встановляти повновласників з-поміж повноправних членів к. п. організацій США чи Канади за їх власним вибором; у цьому випадку слід було б обмежити кумуляцію голосів у руках одної особи до 3-ох чи 5-ох.

Право законодавчої ініціативи прислугувало б Головній Пластовій Раді та проводам кожної к. п. організації, які свої внесення повинні відповідно оформлювати і аргументувати; можна евент. додати вимогу, що внесення одної к. п. організації повинно бути переслане до відома і висловлення opinii всім іншим к. п. організаціям, які в означеному реченні мають заявитися “за” чи “проти” внесення з відповідним умотивуванням. Внесення, яке підтримує, крім внескодавця, ще й друга к. п. організація, мусить бути поставлене на порядок нарад зборів (чи конгресу), незалежно від того, яке становище в даній справі займає Головна Пластова Рада.

IV. Міжкrajові курені УПСеньйорату і старшого пластуства

Діяльність куренів УПС і УСП, які об'єднують членів, що живуть на теренах дії різних к. п. організацій, досі виявилася корисною і в час віднови Пласту в 1945 р., і під час “великого розселення” в 1947—1952 рр.; ці курені вносять позитивний вклад у збереження одиниці Пласту і в дальших роках, зокрема коли мова про втримання живого зв'язку і нівелювання роз'єднуючих впливів часу й просторів. Зрозуміло, що частини цих куренів, які діють у поодиноких країнах, повинні бути організаційно підпорядковані й підзвітні к. п. проводам, незалежно від того, що вони одночасно підлягають своїм курінним проводам. Досі не було якихнебудь поважніших випадків колізії інтересів між проводами цих куренів і к. п. проводами, бо т. зв. “криза” в Канаді (літо-осінь 1964 р.) мала тлом радше питання доцільності і формальної важности “міжкrajового з'їзду старшого пластуства” обох сусідніх країн (США і Канади), ніж якусь конкретну діяльність міжкrajових куренів.

Слід натомість пригадати, що єдиний досі “кrajовий курінь” КПС ч. 19 (“Дружинники” в Австралії) не виправдав свого існування і ніяк не дає підстав до наслідування; (у звітах ГБулави УПСеньйорату на Ве-

лику Раду УПС у червні 1962 р. читаємо про цей курінь таке: членів 23, остання курінна рада 12 липня 1959 р. — звіту немає). Упродовж останніх 11 років постало ще 6 інших куренів УПС (Чота Крилатих, Буриверхи, Карпатські Вовки, Верховинки, Хмельниченки і Сіроманці), які оформились як міжкrajові, хоч правильник УПС давав пластовому прововоді, а зокрема Булаві УПС, формальну підставу не допускати до творення дальших міжкrajових куренів, а стимулювати радше оформлювання нових куренів як кrajових.

Так прихильники, як і противники міжкrajових куренів висувують цілий ряд аргументів, яких тут ні наводити, ні розцінювати не буду, бо сподіюся, що в рамках 2-го пластового конгресу ця проблема буде всебічно з'ясована і висвітлена не лиш на основі загальників і особистих настанов поодиноких осіб, але й на базі солідно опрацьованих чисельних даних (напр., процентове відношення членів і нечленів куренів до загального числа членства, тенденції росту одної та другої групи в останніх десятиріччях тощо) та фактів, які промовляли б за одну чи другу розв'язку.

З огляду на завершення пл. організаційних форм по краях поставання нових міжкrajових куренів повинно б припинитися, а про доцільність дальшого існування дотеперішніх міжкrajових куренів мусить рішення пленум Головної Пластової Ради на підставі розгляду організаційної побудови і активності поодиноких куренів. Міжкrajову організаційну пов'язаність таких куренів можна вважати “внутрішньою справою цих куренів”, як це пропонує пл. сен. О. Бойчук, але можна також і використати її для таких “акцій одиниці Пласту”, як вишкіл виховників і провідників (спровадження кrajового коменданта пластунів з Аргентини і його участь у таборах 1965 р. може бути прикладом такої акції), поширювання пластових видань тощо.

Міжкrajові курені, які звичайно гуртують і членів УПС, і старше пластуство, мають у собі всі елементи “пластової родини” з усіма позитивними і негативними рисами, притаманними кожній родині. Справа в тому, щоб знайти в нашому устрою таку форму, яка дала б змогу не “вилляти з водою дитини”, а навпаки — спрямувати дію цих куренів на добро цілого Пласту.

З проблемою існування міжкrajових куренів УПС і УСП в'яжеться подекуди (хоч і не є з нею ідентичною!) проблема сеньйорських і старшопластунських з'їздів і нарад, кrajових і міжкrajових, та проблема евентуально обов'язуючої сили постанов таких з'їздів. Над справою кrajових з'їздів не буду зупинятися, бо ці з'їзди нормують або приписи статутів поодиноких к. п. організацій, або рішення к. п. старшин.

Коли ж мова про міжкrajові з'їзди і наради, на яких обговорюються проблеми, що стосуються сеньйорської чи старшопластунської діяльности в Пласті і в українській спільноті та відношення до нашого довкілля, то засадничо такі з'їзди і наради не можуть приймати ніяких загальнообов'язуючих постанов, а можуть тільки з'ясовувати становище

сеньйорських чи старшопластунських кіл до даних проблем і предкла-дати його до вирішення к. п. проводам тих к. п. організацій, членами яких є учасники з'їздів. Якщо обидва к. п. проводи (бо в основному такі з'їзди матимуть учасників з двох країн, як напр. США і Канада, чи Великобританія і Німеччина) такі рішення однозгідно одобрять, вони на-беруть обов'язуючої сили як рішення к. п. організації, а якщо їх одно-згідно відкинуть, вони вважатимуться неіснуючими; якщо ж обидва к. п. проводи не зможуть, не зважаючи на еventуальну взаємну консульта-цію, зайняти однозгідного становища, справу повинна розглянути Гол. Пласт. Рада.

V. Специфічна роль УПСеньйорату та його місце в системі

Залишаючи на боці справу вже 13-річної контрверсії про місце УПС в організаційній структурі Пласту за віковими групами, яка зосе-реджується довкола питання "Улад" чи "Об'єднання", а на ділі є змаган-ням двох різних концепцій Пласту серед самих таки сеньйорів, як таку, що її повинен основно проаналізувати і виснити другий пластовий конгрес, хоча заторкнути тут інший аспект цієї справи, аспект пов'яза-ний з побудовою головного пластового проводу.

Приймаючи засаду, що "сувереном" міжкрайової спільноти Пла-сту є крайові пластові організації, які об'єднують всіх членів і всі з'єд-нання, що діють в даному краю, і другу засаду, що головний пластовий провід діятиме як Головна Пластова Рада, складена з репрезентантів тих к. п. організацій, мусимо зупинитися над питанням, чи і в якій мірі ці засади змінюють приписи 11 і 12 статей правильника УПСеньйорату про "зверхні органи УПС" та "завдання Булави УПС".

На підставі обов'язуючого статуту і правильника УПС головного булавного УПС обирають збори Конференції як одного з членів ГПБу-лави, а членів Булави УПСеньйорату покликає ГПБулава на пропозицію цього ж головного булавного УПС. У новій концепції — Головна Пла-стова Рада, як орган міжкрайової надбудови к. п. організацій, мало б, як вже було згадано, релятивно вільну руку в формуванні головного пластового бюро та обсаді його різними діловодами, покликуваними ГП Радою та перед нею відповідальними. Ясно, що ГПРада не підбиратиме лю-дей до цього бюро навмання чи "по протекції", а навпаки, керуватиметь-ся доцільністю та братиме до уваги пластовий стаж кандидатів.

Маючи на увазі специфічну роль УПСеньйорату і факт, що ве-личезна більшість сеньйорів згуртована в куренях, проблему заступництва сеньйорів можна і слід було б розв'язати так, що представники куренів, за згодою ГПРади, вибирають міжкурінну раду, голова якої був би ді-ловодом для справ УПСеньйорату в головному пластовому бюрі. Крім завдань накладених на нього ГПРадою, він мав би також, м. і., такі спе-цифічні завдання:

1) в порозумінні з к. п. проводами (крайовими булавами УПС) опрацювати проект правильника УПСеньйорату та евент. "сеньйорський

кодекс" на засаді напрямних другого пластового конгресу і допилювати їх схвалення Головною Пластовою Радою;

2) збирати статистичні дані про стан УПСеньйорату в поодиноких країнах і діяльність сеньйорських куренів та поодиноких сеньйорів (через крайових булавних УПС) та приготувати пропозиції щодо посилення активності сеньйорів у Пласті ("господарювання сеньйорськими кадра-ми").

Мимоходом зазначу, що у складі головного пластового бюро не-обхідно було б мати принаймні таких діловодів: а) виховної дії УПН і УПЮ, б) вишколу виховників і провідників, в) для справ старшого пла-стунства, г) для справ УПСеньйорату, ґ) видань, д) зовнішніх зв'язків і е) господарства та фінансів.

Засади покликування і відкликування цих діловодів, напрямні їхньої діяльності (включаючи сюди й контакти з поодинокими к. п. проводами), періодичного звітування ГПРаді тощо повинні бути з'ясовані в правиль-никах чи напрямних, схвалюваних Головною Пластовою Радою.

Закінчуючи цей, далеко неповний, огляд проблем, зв'язаних з пе-ребудовою головного пластового проводу, дозволю собі заважити, що найкращим творцем всілякого роду законів, розпорядків, статутів чи пра-вильників, що нормують людське, а в тім і пластове співжиття та співдію, є саме життя, яке витворює неписані закони (відоме юристам "звичаєве право"), деколи сильніші та довше існуючі, ніж твори найкращих зако-нодавців. В нашій пластовій, доволі скомплікованій, дійсності нам треба уточнити і узгіднити між собою не так уже детальні приписи, як радше і-оловні засади, на яких хочемо оперти міжкрайову структуру Пласту. Маючи уточнені й узгіднені між нами іоловні засади, зможемо спокійно залишити розпрацьовування деталей самому життю і тому органіві, який діятиме постійно як головний провід Пласту у вільному світі. А серед цих засад нам не вільно забути одної, фундаментальної для пластунів: "Не Я, не ТИ, а МИ".

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ ПРО ПЛАСТ

«Дуже високо ціню Пласт, як виховну організацію української молоді. На доказ цього я післяв до Пласту мого сина!»

Іван Багрянний

«Перед українською пластовою організацією стоять великі зав-дання: Бути співтворцем нового порядку українського духа і життя і бути однією з брам, що вводить українство в широкий світ, у спів-працю вільних народів».

Микола Шлемкевич

ПЛАСТ І СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Немає вже сумніву, що проблема Світового Конгресу Вільних Українців в останніх роках вибилась на одне з перших місць зацікавлення української спільноти в діаспорі і як така є гідна нашої уваги. Яке повинно бути відношення Пласту до неї?

Перед тим, поки шукати нам за таким становищем, доцільно пригадати чи усвідомити собі, що і як зроблено на відтинку підготовки Світового Конгресу Вільних Українців та чого очікуємо від нього.

Дещо з передісторії СКВУ

Як не дивно, але ідея всесвітнього з'їзду українців для створення світового союзу була дискутована в українських політичних колах понад 30 років тому на західноукраїнських землях. Не знайшла вона свого завершення з різних причин, але чи не найважливішою з них була друга світова війна. Після її закінчення, в дуже невідрадних обставинах, почали поростати в силу концепції якщо не єдності, то хоч координації нашого життя. Створені в час війни Комітет Українців Канади і Український Конгресовий Комітет Америки довели до того, що в 1947 році постала Панамериканська Українська Конференція (ПАУК), яка в своєму зверненні 21 листопада 1947 року видвигнула ідею "українського всесвітнього об'єднання". Здавалося, що створення Української Національної Ради в 1948 р. доведе до координації українського життя в Європі. Та, на жаль, так лише здавалось. Виступлення ОУН(р) з УНРadi започаткувало етап внутрішньої боротьби, яка аж ніяк не сприяла ідеї українського всесвітнього об'єднання.

Аж у травні 1957 року полк. Андрій Мельник, відвідуючи Канаду, на одному із своїх виступів у Торонті видвигнув ідею створення Світового Союзу Українців та скликання для цієї цілі Світового Конгресу Українців. Два роки пізніше ідея скликання Світового Конгресу Українців знайшла своє одобрення на Конгресах КУК і УККА, а в 1960 році обидві ті центральні установи передали всю підготовку Світового Конгресу Українців у руки ПАУК. В жовтні 1960 року в Нью-Йорку відбулася VI Сесія ПАУК, яка прийняла "Основні принципи для скликання Світового Конгресу Вільних Українців" та оформила Підготовчий комітет для скликання СКВУ. Праця того комітету була поділена на дві комісії: програмову на чолі з о. д-ром В. Кушнірем і організаційну на чолі з п. Д. Галичином, а після його смерті Й. Лисогором. Отже відповідальність за працю Підготовчого комітету спочиває і досі в названих руках, а згаданий комітет відповідальний за підготовку і скликання Першого Світового Конгресу Вільних Українців.

В пошукуваннях за концепцією Світового Конгресу Вільних Українців

Тоді коли сама ідея скликання СКВУ знаходила майже без винятку позитивне схвалення серед нашого організованого суспільства по всіх континентах його розпорошення, то дуже швидко виявилось, що серед українства в діаспорі немає скрісталізованої думки, для чого має відбутися СКВУ. На сторінках української преси, на з'їздах наших організацій, на різних конференціях і нарадах розгорталася гаряча дискусія над тими питаннями. Позитив тієї дискусії полягає в тому, що вона довела до кристалізації двох протилежних думок у тій справі. Одна з них вважала, що СКВУ повинен бути політичною маніфестацією, яка заманіфестує одностайну поставу українства в діаспорі в засудженні окупанта українських земель. І друга, яка вважала, що основним завданням СКВУ є завершення організаційне оформлення української спільноти в діаспорі через створення якогось постійного координаційного тіла на СКВУ, яке має діяти в рамках постанов і резолюцій СКВУ як його виконний орган.

Політичність першого погляду викликало упередження кіл Державного Центру УНР, які побоювалися, що СКВУ може створити конкуруючий з ВО УНРadi орган та довести до дальших ускладнень і так роз'єданого нашого політичного сектора. Речники другої думки підкреслювали, що СКВУ повинен займатися справами нашого суспільно-громадського, а не державно-політичних секторів, і як такий не має жадних задніх плянів про жаден з наших політичних центрів. Треба ствердити, що виміна думок на ту тему зліквідувала побоювання чи упередження чинників УНРadi до СКВУ, і так той відтинок полагоджено без шкоди для всіх заінтересованих.

Але поза колами ДЦ УНР лишилася велика кількість прихильників ідеї "маніфестаційності" СКВУ, зокрема речником такого становища став УККА. Щойно на VII Сесії ПАУК, яка відбулася 5 вересня 1964 р. у Вінніпезі, дійшло до узгодження поглядів, які приблизно окреслили, що СКВУ буде скликаний для обговорення такої тематики:

1. Українці в діаспорі,
2. Сучасний стан на рідних землях і способи нашої допомоги вільній боротьбі українського народу,
3. Концепція нашої політики в житті країн нашого поселення, а при тому відбудеться ряд маніфестаційних імпрез.

І хоч цей компроміс уможливив дальшу підготовку СКВУ, то він не усунув закорінених поглядів про таку чи іншу роль і характер СКВУ. Ті погляди залишилися й далі незмінними, і це завважається тепер у тому, що організаційна комісія ПАУК ставить наголос на одні справи, програмова на інші.

Але так, як це часто буває з великими ідеями, їх не можна втримати в рамках устійнених офіційних формул. Подібно з ідеєю СКВУ. Вона переросла рамки Підготовчого комітету ПАУК і поплила широким плесом серед думаючого українства. Про СКВУ почали думати на всіх кон-

тинентах. Думки пл. сен. А. Фіголя чи не найповніше відзеркалюють погляди нашої спільноти на європейському континенті. Ідея СКВУ знайшла активну підтримку в колах українських педагогів, які через Комісію Української Виховної Системи та ряд конференцій у справах культури, дошкілля і виховних організацій підбудовують матеріали і настанови для СКВУ в тих ділянках. Виявилося, що студентство, жіноцтво, ветерани є заінтересовані СКВУ, наші Церкви виявили велике зацікавлення ним, останній з'їзд журналістів схвалив постанову про скликання при нагоді СКВУ світового з'їзду українських журналістів — а все те ділові справи, які зовсім не вкладаються в рамки маніфестації. Тому ми напевно не будемо далекі від правди, коли ствердимо, що хоч повільно, але постійно зростає переконання про те, що СКВУ має стати діловим конгресом, який підбудує основи та спрещує платформу буття української спільноти у вільному світі! Назрівання тих поглядів доводить нас до того, що ми сьогодні вже серйозно думаємо над можливістю такого оформлення СКВУ чи Світового Союзу Українців, щоб він став повноправним чинником для прийняття його до ЮНЕСКО.

Світла і тіні дотеперішньої підготовки СКВУ

Від VI Конференції ПАУК, яка винесла зобов'язуючі постанови у справі підготовки СКВУ, проминуло повних 6 років. Постає питання, що пророблено за той довгий період часу для того, щоб провести підготовку СКВУ?

На основі поданих до загального відома звітів Підготовчого комітету ПАУК для справ СКВУ знаємо, що Організаційна комісія з осідком в Нью-Йорку розіслала до всіх крайових суспільно-громадських централей запитник у справах СКВУ та отримала від них позитивні відповіді і заяви готовості їхньої участі у СКВУ.

Програмова комісія з осідком у Вінніпезі запросила до співпраці ряд визначних діячів нашого суспільного та наукового світу. При кінці 1965 року ця комісія опублікувала обширну збірку матеріалів і доповідей своїх співробітників та розіслала їх до всіх крайових суспільно-громадських централей. Ці матеріали дуже широко наświetлюють існуючі відносини в Україні, але, на жаль, дуже побіжно в них заторкнені справи побудови і координації нашого життя у діаспорі.

В квітні 1966 року відбулась нарада Підготовчого комітету ПАУК у Торонті, на якій намічено речення Першого СКВУ на листопад 1967 р. Без уваги на аргументи делегатів КУК за тим, щоб СКВУ відбувся у Канаді, делегати УККА обстоювали вимогу, щоб рішення ПАУК з 1966 р. про скликання СКВУ в Нью-Йорку залишилося в силі. Розуміючи потребу посилення і прискіплення підготовчих заходів, делегація КУК погодилась на те, і так, як стоїть справа під сучасну пору, СКВУ повинен відбутися в Нью-Йорку.

Влітку 1966 року працювала редакційна комісія Підготовчого комітету, яка узгодила тексти різних матеріалів, потрібних для скликання

першого СКВУ і для платформи, на якій він має відбутися. Ось це можна б умовно зарахувати до світлих сторінок підготовки.

Як ми вже згадували, поза Підготовчим комітетом ПАУК зокрема активно в своїй діяльності працювала комісія Української Виховної Системи. Її праця може стати основою для рішень СКВУ в тих переважливих справах. І якщо б СКВУ не розв'язав жадних інших проблем, тільки ті, які опрацювала згадана комісія — то і це був би добрий початок. Бож поза всяким сумнівом центральною проблемою буття української спільноти в діаспорі є збереження її молодшої генерації, а саме цій проблематиці присвячена праця Комісії Української Виховної Системи.

Коли додати до того створення Секретаріату СКВУ як виконного органу, який повинен діяти між поодинокими конгресами, дістанемо ту програму мінімум, яку дехто ставить перед СКВУ. Але таке мінімальне ставлення вимог до чергового СКВУ доводить нас до тіней дотеперішньої підготовки. Пригляньмося їм докладніше.

Чи не найбільшим недомаганням дотеперішньої підготовки СКВУ є те, що вона ведеться в дуже вузькому гурті людей, пов'язаних з центральними КУК і УККА. Чи не найкращим доказом того були деякі проекти, які дослівно зв'язували склад Секретаріату СКВУ з тими двома центральними в рамках бюджету... 2.000 доларів. Для успіху СКВУ потрібне, щоб не лише дві названі централі, які й так перевантажені різними переважливими обов'язками, але представники всіх країн, в яких поселені українці вільного світу, були включені в ту підготовку. Потрібно, щоб усі складові чинники української спільноти у справах, які заторкають їх спільно, брали активну участь, висловлювали своє становище. Треба конечно багато ширшої інформації для нашого загалу про підготовку СКВУ. А то дійшло до таких скрайніх проявів, що в одній з українських газет в Європі ("Українські Вісті", Новий Ульм) почалась зовсім неперемірлива кампанія проти СКВУ як "галичанського" задуму. Ясно, що той закид неправдивий, але якби наш загаль мав ширші і точніші відомості про підготовку, то такий закид напевно не мав би місця.

Немає з'ясованого дотепер становища наших Церков до справ СКВУ, а вони — переважлива частина нашої спільноти, і їхня позитивна участь є невідкличною потребою для успіху СКВУ.

Організаційна комісія не підготувала дотепер статуту для оформлення чи то Світового Союзу Українців, чи якогось всесвітнього об'єднання під тією чи іншою назвою. А це конечно потрібне не лише для всіх українських організацій, які ввійдуть у склад того об'єднання, але і для зовнішніх цілей. Всі ми знаємо, що на міжнародньому форумі Україна і українці далеко не блискуче зарепрезентовані. Вправді УРСР є навіть "членом-засновником" Організації Об'єднаних Націй і є заступлена як в Генеральній Ансамблеї, так і в різних агенціях тієї організації, але вона не здобула собі належного для 40-мільйонної нації місця. Рабські виступи її делегатів, потакуючи всім внескам "старшого брата", роблять з неї прямо пародію державности і суверенности. Але це не вичерпує

всіх можливостей для наших виступів на міжнародному форумі. Саме в Соціальній і Економічній Раді Об'єднання Націй є відділ для так званих "неурядових" міжнародних агенцій, які у справах культури, соціально-економічних проблем роблять переважливу працю. Доказ важливості того сектора засвідчує, наприклад, те, що хоч Ізраїль є членом ОН і заступлений в Генеральній Ансамблеї (подібно, як УРСР), то різні жидівські міжнародні інституції є саме в ЮНЕСКО. І тому саме СКВУ і ним створене світове об'єднання українців матиме правну основу домагатися членства в ЮНЕСКО, якщо при оформленні статуту того об'єднання будуть узяті до уваги різні вимоги, які потрібно мати, щоб стати членом ЮНЕСКО. Хіба не треба вказувати на те, які великі можливості для нас відкривало б членство в тій міжнародній інституції. І якщо дотепер немає оформленого статуту СКВУ, то це одна з великих тіней дотеперішньої підготовки.

Завважуємо також, що в підготовці СКВУ не використовують величезного резервуару високо фахових сил наших науковців, політиків українського походження країн нашого поселення та ряду інших спеціалістів і людей з досвідом у різних ділянках нашого життя. Візьмим хоч би для прикладу шкільні справи. Дотепер ніхто не знає, скільки, в яких країнах і як діють наші Рідні Школи. Немає уточнення навчальних програм, шкільних підручників, дитячої літератури. А всі країни нарікають на те, що неекономічно використовуються здобутки працівників у тій ділянці. Друкуємо забагато підручників, які неузгіднені і нескоординовані лежать на полицях книгарень, а деякі з наших Рідних Шкіл ще дотепер послуговуються читанкою Матвійчука! Подібна справа на видавничому відтинку — в різних країнах видають чи перевидають книжки малими тиражами, технічно недосконалі, але ніхто не координує тієї переважної ділянки. Харитативно-допомогова акція наших жіночих і інших організацій також некоординована, і через те в деяких випадках допомогу отримують ті самі особи чи інституції з різних джерел, а в деяких є особи чи інституції, які не отримують її ні від кого. Більшість цих названих нами для прикладу справ навіть не заторгнені дотеперішньою підготовною працею.

Можна б продовжувати листу тих справ обговоренням нашої нескоординованої інформаційно-пропагандивної праці серед чужинців, невикористовування фінансових засобів наших господарсько-фінансових інституцій для потреб української спільноти — все це вказує на ті тіні, які є в дотеперішній підготовній праці. Не роблю цього, бо й наведеного вистачає, щоб зілюструвати наші недомагання на тому відтинку.

Застерігаюся, що не маю наміру нікого критикувати, видвигаючи ті справи. Всі ми за них співвідповідальні, не виключаючи й автора. Пишу про них одначе тому, щоб звернути нашу увагу на широчезні можливості, які саме на тому відтинку існують для людей доброї волі і охочих до конструктивної дії.

Закінчуючи розгляд цих справ, не можу не зупинитися над однією дуже поважною загрозою, яка саме виступила на всю ширину перед нами щойно в останніх тижнях. Тією загрозою є нещасливе закінчення IX Конгресу Українців Америки та події, які розвиваються у США. Не є ні для кого таємницею, що той Конгрес скінчився великою невдачею. Не збираємося дискутувати в деталях, хто винен, хоч треба погодитися, що в руках "більшості" звичайно лежить ключ для розв'язки різних справ. Тому і в цьому випадку треба вважати, що більшість пішла свідомом на той шлях, який довів до розбиття нашого життя на терені США. Для багатьох спостерігачів IX Конгрес УККА був прелюдією до СКВУ. І якщо б це дійсно мало так бути, то це було б трагедією нашої спільноти. Тому доводиться поставити питання: Чи в такій атмосфері, яка заіснувала після IX Конгресу УККА, можливо на терені США відбудувати СКВУ? Рішуче ні! Треба подбати про те, щоб там наступило успокоєння пристрастей, щоб там повернено єдність нашого громадського життя. А якщо так, то який вихід у справі СКВУ? Відповідь на те важко дати. Але є голоси, що за події, які заіснували на останньому Конгресі УККА, відповідають "деякі одиниці з терену США". Якщо це справді так, тоді варто б подумати над відбуттям СКВУ на терені Канади. І, може, успіх СКВУ допоможе поладнати і спірні справи у США. Але якщо відповідальність за провал IX Конгресу УККА йде далі, якщо не лише одиниці, але й цілі середовища є тієї думки, що в українському суспільному житті можна думати будь-якій групі про його монополізацію — то це дуже грізне явище, яке може унеможливити багато задумів, а в тому і відбуття СКВУ в 1967 р.

Чи заторкають ті справи Пласт і яке становище Пласт повинен зайняти?

Немає найменшого сумніву, що кожна справа, яка має вплив на життя української спільноти, більше чи менше має вплив і на Пласт. Зокрема переважлива справа, як СКВУ, має напевно вплив на Пласт. В чому вплив тієї справи на Пласт? Якщо ми і далі визнаємо дефініцію Пласту як організації для всестороннього громадянського виховання молоді — то питання СКВУ і координації українського життя у діаспорі є для Пласту кардинальною проблемою! Останні роки праці пластових формацій засвідчують, що між виховними засадами, голошеними у Пласті, і щоденними відносинами нашого суспільного життя є низка суперечностей. Пластова молодь не може бути вихована на теоретичних зразках навіть найідеальніших концепцій. Вона бачить українську спільноту такою, як вона є сьогодні, а не такою, як ми їй ідеалізуємо її. Пластова молодь бачить розпорошення нашого життя, брак співпраці між світськими і церковними секторами нашої спільноти! Вона бачить і відчуває постійне емігрантшення нашої спільноти, відірвання її від українського материка, плекання штучних льокальних патріотизмів українства в поодиноких країнах. А понад те вбиваються в уяву молоді наші невдачі, непорозуміння, брак великих успішних досягнень. Вона не бачить успішної протидії тим яви-

шам, вона починає привикати бачити українство розсвареним, роз'єднаним, розпорошеним! Чи така спільнота притягає молодь до себе? Чи вона має змогу протиставитися впливові нашого довкілля, яке щораз більше втягає у себе нашу молодь? Чи така спільнота становить ту тверду базу українства у вільному світі, на яку ми можемо спертися пластову дію, так довго, поки в Україні наш нарід не стане вільним? За відповіддю не доводиться довго шукати. Вона самозрозуміла! Шлях об'єднаної, скоординованої дії українства в діаспорі через об'єднання у СКВУ чи іншому об'єднанні — дає надію, що ми можемо вийти з того складного становища і безперспективності, в якій ми опинилися під сучасну пору поза межами України.

Крім тих загальних можливостей успіху — СКВУ може принести для Пласту ще ряд інших корисних розв'язок. Наладнання успішних взаємовідносин між нашими світськими і церковними організаціями, впорядкування поглядів на виховний сектор нашої спільноти, координація українського шкільництва, солідарність виступів на зовнішньому відтинку — все це прямо необхідні передумови для того, щоб пластова молодь бачила українську спільноту успішною! Серед упорядкованої української спільноти легше буде знайти належне місце і зрозуміння ваги і значення пластової роботи. Складається в останніх роках враження, що — з однієї сторони — Пласт ізольований від життя цілої української спільноти, а з другої — та спільнота зовсім не відчуває дійсної ваги Пласту для збереження українського молодшого покоління.

Наведені мною міркування здається вистачально вказують, що справи СКВУ заторкають Пласт. Вийшовши з того założення, поспробую висловити деякі думки під розвагу про те, яким, на мій погляд, повинно бути становище Пласту до підготовки СКВУ та еventуальної участі в ньому.

Мої міркування зводяться до таких рекомендацій:

1. Головний і крайові пластові проводи повинні довести до відома Підготовчого комітету ПАУК для скликання СКВУ, що Пласт підтримує ідею скликання СКВУ та бажає включитися до підготовчої праці до нього. Для тієї цілі Пласт повинен мати своїх представників у підготовчому комітеті.

2. Пласт повинен ясно заявити, що СКВУ потрібний не лише як маніфестація нашої солідарності з поневоленим українським народом, який змагається за своє визволення, але і як ділові наради для аналізу шляхів і методів координації праці всіх ділянок української спільноти у вільному світі. СКВУ повинен для тієї цілі створити постійне тіло, яке репрезентуватиме українську спільноту в діаспорі.

3. Пласт повинен обстоювати думку, що в СКВУ повинні взяти участь усі організації і інституції нашого суспільно-громадського життя, не вміщуючись при тому в партійно-політичні спори української політичної еміграції.

4. Пласт повинен зокрема включитися до праці Комісії Української Виховної Системи і тих молодечих формацій, які підготовляють участь української молоді і студентства в СКВУ.

5. Пласт повинен вимагати, щоб про підготовчі заходи Підготовчого комітету інформувати широкий загал української спільноти.

6. Пласт повинен підтримувати ідею змагання за прийняття СКВУ до ЮНЕСКО.

7. Пласт повинен підтримувати ідею відбуття Першого Світового Конгресу в якнайкоротшому часі під умовою, що він буде належно підготованим. Якщо мова про місце відбуття СКВУ, то Пласт повинен обстоювати думку, що його слід вибрати там, де є найкращі передумови для його успішного переведення.

Ось жмут думок та інформацій про те, що діється на відтинку підготовки СКВУ, і поглядів про те, яке повинно бути відношення Пласту до тієї справи. Ясно, що це особисті погляди автора і що він буде радий, якщо читачі "Пластового Шляху" розгорнуть виміну думок у тій переважливій справі.

Теодор Данилів

ЧИТАЮЧИ ПЛАСТОВУ ПРЕСУ

У статті "Гляньмо на себе" (Пл. Шлях ч. 2 (9) 1966) пл. сен. М. Плав'юк наводить такий факт: "Недавно я мав нагоду говорити з одним пластуном студентом, який із великою переконливістю інформував мене про несправедливі відносини, в яких живуть негри у США. Він інформував мене, скільки часу він віддає на працю американського студентського клубу, який поборює дискримінаційні тенденції у житті США... Той сам пластун зовсім холодно, ба навіть із насмішкою відносився до моїх висновків про те, що асиміляція українського елементу в Канаді не є необхідністю та що перед нами тут криються інші можливості. Його згідливе "хочете будувати Україну в Канаді" вказувало мені на його основну непоінформованість в житті нашої української спільноти як на Україні, так і поза нею".

Життя інтелігентної людини було б дуже сіре, коли б воно зводилось тільки до виконання її професії, їдженя, відпочинку і снання. І тому звичайно така людина не заспокоюється тільки такими зайняттями (хоч саме виконання професії звичайно дає людині багато задоволення і користи суспільству), а шукає собі ще інших зайнять, які б виповнили змістом її життя.

Найчастіше того повного змісту надає життю людини участь у змаганні за здійснення ідеалів гуманности або серед свого найближчого

довкілля, серед свого суспільства, у своїй державі чи навіть у світі. Видається мені, що англосакський світ, його люди, можуть дати якнайбільше блискучих і зворушливих прикладів на це.

І тому є дуже похвальною річчю, що згаданий український пластун-студент, крім своєї науки, має вже тепер ще такі зацікавлення, як боротьба за кращу долю негрів у США.

Тільки ж, хоч справа негрів у США — це пекуча проблема, то вона має своїх оборонців у першу чергу серед самих американців, а потім навіть у Москві, у тій самій Москві, яка у своєму СССР переслідує і силою намагається асимілювати інші народи, а в тому і український народ.

Для негрів у США діяльність нашого студента не буде мати великого значення, бо в обороні негрів виступають у першу чергу самі президенти США, а далі видатні державні і суспільні діячі і мільйони самих американців.

І хоч проблема негрів у США тяжка, то у ній вже йде від гіршого до кращого, і не мине багато часу, а вона буде в основному розв'язана позитивно.

І тому українському студентові, чи, як хочете, студентові українського походження за океаном, який має зацікавлення до участі у боротьбі за ідеали гуманності, більше випало б зацікавитись та ставати в оборону якоїсь іншої групи людей чи народів, доля яких ще досі тяжка, а яким мало хто або й ніхто не помагає. Очевидно, могла б це бути будь-яка група людей або будь-який народ у світі.

Але коли згаданий студент є українського походження, то зовсім натуральною і пристойною річчю було б, коли б він виступав в обороні прав народу, з якого він, через своїх батьків, вийшов, тобто українського народу, який перебуває тепер у дуже тяжкому положенні і далеко не так багато має оборонців у світі, як хоч би негри у США.

А що для такої оборони йому було б потрібне знання всього, що торкається українського народу (так, як він певно ознайомився із усім, що торкається негрів у США), то знову цілком натуральним було б, коли б він це знання набув у середовищі, з якого він вийшов і з яким би він у тій справі співпрацював.

Те аж ніяк не означало б, що цим мав би він будувати Україну в Канаді чи США, так як не означає, що американські жиди будують Ізраїль у США, коли вони виступають в оборону життів у СССР. Приклад же канадців французького походження міг би теж нашої думаної молоді багато дечого сказати.

Ми навмисне пишемо “нашій молоді”, бо приклад із студентом, про якого згадує М. Плав'юк, був тільки приводом для написання цих рядків, які адресовані до всієї української молоді за океаном.

Нам видається, що випадки, подібні до згаданого М. Плав'юком, родяться на тлі комплексу меншевартості людини українського походження і на тлі зовсім неоправданого почуття якогось сорому за своє українське походження.

Не повинно бути таких почувань у нашої заокеанської молоді. Кожен повинен бути патріотом свого походження, від нього він врешті не втече, хоч як би він старався.

І не тим, що буде хтось скривати своє походження, а тим, що в кожних обставинах не буде соромитися признатися до нього, викличе він завжди пошану інших до себе.

А звідси вже тільки один крок до того, щоб зацікавитись долею українського народу та боротись за покращання його долі. Не треба шукати аж негрів для того, щоб заспокоїти свої благородні почуття боротьби за кращу долю і щастя інших.

II.

Пишуть тепер про потребу змін у структурі Пласту (м. і. стаття Д. Струка “Хворий УСП” у Пл. Шляху ч. 3. з 1966 р.). Правда, голос практичних працівників Пласту, тих що “сидять” у пластовій роботі, має тут важливе значення.

Але не треба б при цьому забувати, що 4-ступнева структура Пласту була подиктована практикою життя, витворилася в міру того, як Пласт розвивався. А рація того була така, щоб людину, що раз увійшла у рамки Пласту і стала його патріотом, не випускати із організаційного зв'язку, щоб вона залишилась у ньому в такій або іншій організаційній формі можливо найдовше, навіть на все життя.

“Коли раз пластун, то на все життя пластун” — це слід розуміти не тільки у духовому значенні, але також і організаційному.

Можливо, що практика нашого життя у діаспорі показала, що з огляду на специфічні обставини Улад Старших Пластунів не є життєвою інституцією, і треба визнати, що Д. Струк наводить у своїй статті багато переконливих аргументів на те, але його плян творити для старших пластунів “клуби” виглядає на свого роду складання старших пластунів “до лямуса”.

Чи, може, не краще було б, якби курені УПСеньйорату мали в себе щось у роді того, що є у курені “Лісових Чортів” — молоду і стару “фамілію”.

До молодих фамілій у сеньйорських куренях входили б старші пластуни після закінчення середньої школи (згідно із внутрішнім уставом сеньйорських куренів).

Так можна б зберегти у пластових рядах усіх пластунів, яким Пласт дорогий, а які з тієї чи іншої причини не можуть часово бути в ньому активними.

Це однак тільки під умовою, що і молоді і старі “фамілії” (чи як там їх назвати) сеньйорськими куренів як цілість були б активні.

III.

Пласт у всіх своїх 4-ох секторах буде завжди організацією атракційною для молоді, буде її до себе притягати, коли він буде не статичною, а динамічною організацією. А його динамічність я розумію так:

Пласт — організація для виховання молоді шляхом самовиховання, як зрештою і всі інші організації, не існує як ціль сама в собі, він існує серед суспільства і для суспільства.

Його цілью є виховати характерну людину, а в дальшому вартісного громадянина держави чи суспільства, серед якого пластун живе та з якого він походить.

Динамічність УПН і УПЮ полягає в тому, що в них, за поміччю різних засобів, виховується характерна людина, майбутній член суспільства, громадянин. В основному це виховання закінчується, коли хлопець чи дівчина закінчує середню освіту.

Час старшого пластуна або (коли б прийняти мій проєкт) членства у “молодій фамілії” — це час утвердження в них пластових принципів через застосування їх у практиці життя і час переходу в ряди повноцінних громадян свого суспільства і держави.

Нормально, у своїй державі, громадянин-вихованок Пласту не мусів би конче вдержувати організаційний зв'язок із Пластом, щоб проявити себе як добрий громадянин.

Однак в обставинах нашого розсіяння, хоч пластові сеньйори є і так, у своїй великій більшості, індивідуально активні на різних секторах нашого суспільно-громадського життя, даючи в ньому часом значний вклад праці, сеньйорські пластові курені могли б повністю оправдати своє існування тільки тим, що ці курені залишились би динамічними у своїй праці. При цьому під працею розумію тут не тільки всі форми помочі для УПН і УПЮ, що є самозрозумілим; я думаю, що сеньйорські курені та загальні сеньйорів як цілість повинні проявляти також динамізм у суспільно-громадській діяльності як зорганізована цілість, надаючи певним акціям серед українського суспільства виразну марку на те, що дану акцію ведуть пластуни і що вона має пластовий характер. У справах меншої ваги провадив би таку акцію такий чи такий курінь, у справах важливіших — цілий сеньйорат.

Коли б я мав навести приклад із дотеперішньої діяльності Пласту, то акція “С” у справі мобілізації коштів на видання Енциклопедії Українознавства виясняла б, що я маю на думці.

IV.

У “Пластовому Листку” ч. 3 (103) з 1966 р. вчитав я, що у Північній Америці (США і Канаді) є тепер 751 пластун сеньйор. Коли до цього додати ще яких 100 сеньйорів, поселених по інших континентах, то вийде імпозантна цифра 850. То велика сила. Ледви чи існує інша організація на еміграції з такою потенцією.

Гріхом було б не використати цієї сили у зорганізованій спосіб для суспільно-громадської праці. Власне для суспільно-громадської праці, не дивлячись на те, що воно звучить як парадокс, бо ж існують у нас організації для цієї праці. Існують, але багато чого вони не роблять і не зроблять.

Ось кілька акцій, які я рекомендував би пластовому сеньйоратові перевести організованим способом без страху порушення компетенцій наших суспільно-громадських організацій:

1) У Західній Європі, а також і за океаном, живе багато українців старшого віку, які колись у краю або й тут, уже на еміграції, були активні у нашому політичному, суспільно-громадському чи науково-культурному житті. У тій своїй тодішній праці вони не жалкували ні сил, ні праці, ні грошей, і за свою діяльність не раз їм приходилось потерпіти. За це належить їм вдячність і пошана від українського суспільства.

Коли б була своя держава, вони мали б признання, були б шанованими громадянами, мали б пенсії і в колі родини, друзів і знайомих доживали б віку. Але коли того немає, то вони доживають віку у домах старців (ще добре, коли там), осамітнені, завжди самі з собою, із своїми думками, всіма забуті.

У метушні “великої політики”, у яку ми всі поринули, немає кому про них подумати. Врешті ж, воно і не “оплачується”, не дає ні популярності, не мобілізує коштів до каси.

А воно явище дуже неморальне і про нас дуже негарно свідчить. Пластовий сеньйорат міг би тут виступити. І не багато тут треба зробити. Створити окреме тіло для моральної опіки над такими особами. У більшості випадків їм матеріальна допомога не потрібна.

Треба б перевести облік таких осіб (наші суспільно громадські організації в поодиноких краях дали б такі списки) і передати поодиноким сеньйорам поодинокі старші особи “під опіку”. Ця опіка не була б тяжка: листівочка з побажаннями на свята, час від часу виміна листів, висилка прочитаних газет підопічній особі. Оце мабуть і все. А скільки радості принесла б така акція тим людям. Саме їх почування, що вони не осамітнені, скільки варті!

Коли б серед сеньйорів знайшлась одна або більше добрих душ, що хотіли б цю справу рушити, я зголошую свою співпрацю.

2) Існує в Європі, у Мюнхені, Український Вільний Університет, українська висока школа, визнана державою. Вона є у фінансових труднощах і не може розвинути як слід своєї діяльності. А в останньому часі УВУ почав робити дуже корисну роботу, улаштовувати літні курси українознавства. Тільки ж тут потрібна фінансова допомога.

Треба б мобілізувати фінансову допомогу, і тут пластовий сеньйорат міг би прийти з поміччю: стимулювати й допомагати у творенні гуртків приятелів УВУ, завданням яких було б організувати фінансову допомогу для університету, яку можна б робити у двох формах: виведувати у наших фінансових організаціях щорічні стипендії для студентів

літніх курсів УВУ і періодичні дотації для університету. Подробиці акції можна б ще додатково обговорити. Але у самій справі треба, щоб пл. сеньйорат уже тепер створив якесь тіло для такої акції.

3) В останньому часі на еміграції поширився рух за здвигання пам'ятників Тарасові Шевченкові. Засобами й заходами українського громадянства здвигнено пам'ятники поетові у Вінніпезі та Вашингтоні. Робляться заходи, щоб такі пам'ятники були здвигнені у краях Південної Америки. Є навіть пропозиція, щоб пам'ятник Шевченкові здвигнути у такому закапелку, яким є нині Західній Берлін.

Не негуючи великого значення Шевченкових пам'ятників для національного самопочуття українців у Канаді та США, маємо поважні застереження, чи варта витратити такий великий вклад української енергії та гроша на будівництво пам'ятників Шевченкові в інших краях. Не мали б ми таких застережень, коли б дотичні держави самі ставили пам'ятники Шевченкові у признанні його заслуг для людства.

Але є непомірно краща можливість і форма шанувати Шевченка на чужині: показати світові Шевченка не на постументі, а живого Шевченка, познайомити широкий світ із його творами, із його ідеалами, що вміщуються у його творах.

Тут мій конкретний плян для пл. сеньйорату був би такий: Зробити відповідний, розумний вибір творів Шевченка, підбати про перекладення їх на англійську, французьку і еспанську мови, видати їх книжечками тими мовами з відповідним вступним словом англійських, французьких і еспанських фахівців-літературознавців, і поширити ці книжечки серед народів Південної Америки, Африки, Азії та Австралії.

Нехай наш Шевченко могутньою ногою пройде всі ці континенти і здобуде їх для себе! Оце буде почесне завдання.

Технічно можна б це зробити так: Книжечки ці повинні бути готовими по можливості перед літом 1967 р., тобто перед світовим Джемборі, яке відбудеться тим разом у США.

У ньому напевно візьмуть участь також українські пластуни. Там вони нав'язали б контакти із скавтами країв згаданих континентів, отримали б від них адреси книгарень у їх краях та вистарались би, по можливості, про їх особисту поміч поширити твори Шевченка у їхніх краях.

А коли вже це буде зроблене, акцію треба буде пустити в рух. Її подробиці зайво тут обговорювати. Мало б їх обговорювати окреме, вужче тіло, яке сеньйорат у тій справі покликав би до життя.

4) Багато тепер пишеться про створення Світового Союзу Вільних Українців, нашої суспільно-громадської організаційної надбудови на еміграції. У повстанні і праці такої організації наш Пласт кровно заінтересований. Як одна із міжконтинентальних українських організацій Пласт є безумовно чинником, який повинен мати деякий вплив на створення згаданої організації.

З огляду на число інтелігентів-активістів нашого суспільно-громадського життя Пласт міг би мати дуже поважний вплив на створення і

характер ССВУ. А це дуже важно, бо ще й досі, не дивлячись на визначення речення конгресу ССВУ на кінець 1967 р., немає ні в його організаторів, ні тимбільше в українському громадянстві ясного образу, чим той ССВУ мав би бути, як організаційно побудований, і який мав би бути його характер.

Заходить небезпека, що світовий конгрес для створення Світового Союзу Вільних Українців може стати черговим фаєрверком, що і для цілого нашого громадянства і Пласту зокрема могло б бути великим ударом. І тут зорганізована інгеренція пластових сеньйорів могла б мати великий і корисний вплив. Але треба пласт. сеньйорам самим бути однозгідними в цьому питанні. Створення свого роду постійного семінару у справах Світового Союзу Вільних Українців у організаційних рамках пластового сеньйорату багато допомогло б справі.

Це тільки кілька справ для ілюстрації того, що я розумію під "динамізмом" пластового сеньйорату. Таких справ знайшлося б багато більше. Видається мені, що пласт. сеньйорат, щоб повністю оправдати себе як окрему одиницю Пласту, доконче повинен почати з організованих акцій у секторі нашого суспільно-громадського життя.

Цим він покаже "ад окульос" цілому нашому громадянству, чим для цього громадянства є Пласт, а з другої сторони — стане атракційним для своїх молодих adeptів.

ВЕЛИКОБРИТАНСЬКИЙ СКАВТІНГ ПІД МІКРОСКОПОМ

У січні 1964 р. начальний скавт Великобританії визначив спеціальну комісію, яка — після простудіювання всіх аспектів скавтингу — передала пропозиції на дальший розвиток скавтського руху як у безпосередній майбутності, так і на 1970-ті роки.

Комісія, складена із двадцятьох чотирьох скавтських виховників, перевела ширші дискусії з провідниками індустрії, директорами шкіл, суспільно-громадськими працівниками та провідними скавтськими виховниками. Аналіз спеціально виготовленого запитного листа дала багатий матеріал. Члени комісії відвідали велику кількість місцевостей та були присутні на різномодних заняттях. Окрім того, простудіювано наукові розвідки на споріднені теми, а також подібні дослідження інших молодечих рухів.

Звіт із пропозиціями комісії доволі обширний (170 сторінок) і по-свідовно заторкує всі точки скавтського правильника. Із звіту видно намагання комісії змодернізувати зовнішні позначки та засоби, залишаючи цілком ідеологію руху незмінними.

Нижче наводимо кілька питоменніших прикладів пропозицій:

Пропозиція ч. 2

а) Ціллю руху є заохочувати молодих людей до фізичного, умового та духового розвитку так, щоб вони зайняли творче місце у спільноті.

б) Методом до досягнення цілі руху є подати вдовольняючу та приваблювальну систему поступового вишколу, спертого на скавтським обіті та законі і унапрямлюваного дорослими виховниками.

Пропозиція ч. 5 відноситься до закону скавта:

1. Скавт робить усе, щоб дотримати своєї обіцянки,
2. Скавт заслуговує на довір'я,
3. Скавт є вірний,
4. Скавт є приятельський та уважливий до інших,
5. Скавт є братом всіх інших скавтів,
6. Скавт є відважний у всіх труднощах,
7. Скавт використовує свій час та дбає про майно,
8. Скавт має власну гідність та пошану до інших.

Пропозиції ч. 10 і 14

Щоб усі члени руху, включно з "каб-скавтами", вживали того самого привіту і так само віддавали почесність.

Пропозиція ч. 19

Щоб вік "каб-скавтів" був від 8 до 11 років.

Пропозиція ч. 20

Щоб вік скавтів був від 11 до 16 років.

Пропозиція ч. 22

Щоб вік "відважних скавтів" (венчарер скавтс, по-нашому: старших пластунів) був від 16 до 20 років. (Тому, що ціллю руху є вишколювати молодих людей на громадян, і тому, що в Великобританії людина на 21-ому році життя стає повноправним громадянином, вважають, що дальший вишкіл після 20-го року життя є недоцільним).

Пропозиція ч. 70

Щоб курінь скавтів складався приблизно з 36 членів.

Пропозиція ч. 107

Щоб вишкіл "відважних скавтів" (по-нашому: старших пластунів) був базований на трьох пробах.

Пропозиція ч. 122

Щоб докласти спеціального зусилля так, щоб звербувати високої якості дорослих виховників та інструкторів для "відважних скавтів".

Пропозиція ч. 194

а) Щоб стежити за питомими провідниками серед "відважних скавтів" та заохочувати їх залишатися у скавті́нгу виховниками.

б) Щоб головним джерелом набору виховників були батьки "кабів" та скавтів.

в) Для відтяження виховників передати більшу відповідальність за адміністрацію скавтських груп на "Скавт-прият".

Дальшими змінами є пропозиції про нові однострої, відзнаки та вимоги до проб у всіх трьох самовиховних уладах.

Запропоновані зміни в назовництві, зокрема того всього, що має безпосереднє відношення до молоді, показує на намагання витворити новий образ про скавті́нг серед великобританської молоді.

подав В. Палієнко

ГОЛОСИ В ДИСКУСІЇ

Рута Галібей

МОЛОДШІ ВИХОВНИКИ ЧИ СТАРШІ?

Недавно я зустріла товаришку, з якою ми не бачилися вже кілька літ. Колись ми проходили разом юнацькі та старшопластунські роки, їздили на табори, працювали як виховниці з новачками та юначками. Тепер теж маємо багато спільного, бо наші діти є однолітки і власне ставлять свої перші кроки в Пласті. Розмова зійшла на сестричок та братчиків наших новачат. Певно подумаєте: "Зійшлися дві мамусі та й критикують. Ті мами, які самі колись були пластунками, то найгірші". Аж так зле не є — більшість із таких батьків стараються з Пластом співпрацювати, хоч, може, ставлять дещо вищі вимоги, ніж інші.

Моя товаришка задоволена тим, що т.зв. молоді сеньйори активізуються в Пласті, і хотіла б бачити якнайбільше з них в ролі новацьких сестричок та братчиків. Ми, певно, всі свідомі того, який великий вплив на формування психічної структури дитини має те, як до неї ставляться її близькі — родина, товариші, виховники. Від цього багато залежить, як вона буде відноситися до людей — чи буде мати довір'я до других, чи зуміє другого пошанувати, послухати, співпрацювати в гурті. Тому ми, новацькі виховники, повинні подумати над тим, чи ми нашим новакам присвячуємо належну увагу, чи вислухуємо їх терпеливо, чи ми ними зацікавлені. Передусім в час літніх таборів, коли новацтво живе кілька тижнів у пластовому довіллі, треба постаратися, щоб діти добре себе почували. Це виглядає samozрозуміле, та не раз зустрічаємо виховників, які такі зайняті своєю власною особою, що не можуть присвятити дітям належної уваги, а свої обов'язки виконують зовсім механічно.

Ось тому моя товаришка вважає, що виховниками в новацтві повинні бути дорослі, які самі мають дітей — щось на зразок того, що

діється в американськiм скавтіngu. Такі виховники були б більш терпеливі з дітьми, присвячували б їм більше уваги та дали б ліпшу опіку.

Я не цілком з тим погоджуюся. Думаю, що молоді виховники, навіть 15-16 літні, не раз мають багато таких прикмет, які спричиняться до успішного новакування наших дітей. Це не тільки їх відмінне наставлення від дорослих, безжурність та готовість поскакати і погратися з дітьми. Найважливішим є те, що вони не раз лиш 5-6 років старші від своїх новачок чи новаків і є для дітей добрим прикладом. "Ось таким я буду за кілька років, буду так поступати, як мій братчик, і все те вміти" — думає не один новак. Перед нами завдання, щоб таких братчиків та сестричок, які є дійсно добрим прикладом для новацтва, було якнайбільше. Треба їх підшукувати та вишколювати — не раз вже старші новачки виявляють охоту та здібність стати сестричками, і те зацікавлення варта підтримати.

Ото ж добре, коли виховниками в гнізді чи в таборі є і молодші і дорослі — головним критерієм повинно бути, чи любить дітей, чи відчувається приємно в їх товаристві. Таких людей мусимо заохочувати стати виховниками.

Новацький вік минає швидко, і за кілька років наші Юрко та Ліда будуть ходити не туди, куди накажуть їм батьки, але туди, де будуть почуватися добре. Притягатимуть їх у першу чергу не гарні будинки, добрий спортовий виряд чи щось подібне, а люди — товариство, дружне співжиття в гурті ровесників, під проводом виховників, які ними цікавляться.

Ігор Велигорський

ПРАЦЮЄМО НА ВИХОВНОМУ ДЕФІЦІТІ

Одна з найголовніших справ, які ми завжди наново порушуємо у звітах і дискусіях на станичних зборах — це наші виховні проблеми, а саме це пластова виховна система і виховник. Щоб прослідкувати сьогоднішній стан, мусимо пригадати деякі відомі правди і вглянути глибше в минуле, щоб зрозуміти сучасне.

Пластова виховна метода відповідає психічним і фізичним притаманностям молоді даного віку та вимогам пластового виховного ідеалу.

Пластова виховна метода ґрунтується на таких важливих первнях: Добровільність, самовиховання, гурткова система, індивідуальний підхід, якість, селекція, активність, прогресивізм, позитивізм, ідеалізм, героїзм, життєрадість, дух змагу, дисципліна, почуття честі, життя у природі.

Маючи це на увазі, можу з певністю ствердити, що ми далеко відійшли від основної цілі нашої організації. На кожну точку зокрема можна дати одну відповідь: не здійснюється чи не виконується як слід і то не тільки цього року чи минулих років. Це проблеми багатьох років, ще від 1947 року, де на одній із конференцій пластових виховників дискусанти висловили думку, що в цілому наслідки нашої ви-

ховної праці незадовільні. Причини можна звести до двох: брак вишколу для виховників, брак допоміжних для них матеріалів. Така ситуація триває по сьогоднішній день. Причина нашого неуспіху у виховному секторі, на мою думку, в тому, що ми не врахували доволі важливих чинників, а саме часу і середовища, в якому наша молодь перебуває і домагає. Брак відважно запланованого погляду в майбутнє ставить нас позаду нашої молоді. Молодь дивиться вгору і йде вперед — не зважаючи на провалля, які зустрічає і в які може легко впасти.

Нашим завданням щ будувати мости, щоб вони безпечно проходили, і тому ми мусимо бути напереді, щоб вони несвідомо проходили по нами промощеній дорозі.

Ми не сміємо їх стримувати, бо вони нам вирвуться і підуть по чужих готованих уже кладках або впадуть у провалля.

Тому ми мусимо переставити наш час на десять років вперед. Ми працюємо тепер на втраченому часі, себто на виховному дефіциті.

Пластова виховна програма була виготовлена для української молоді, яка домагає в українському середовищі на рідних землях у тридцятих роках. Багато часу і середовищ змінилося між Львовом — Ашафенбургом і Торонтом. Яка наша молодь тепер — у якому середовищі вона росте і в якому буде ще рости, як пристосувати пластові виховні методи для засвоєння їх молоддю, — це головні питання, для яких ми мусимо знайти розв'язку.

Розв'язка залежить від нас — від кожного в нас особисто: Наскільки ми самі можемо дотримуватися основних засад пластової виховної програми.

І ЖИДИ ШУКАЮТЬ ШЛЯХІВ ОБОРОНИ ПЕРЕД АСИМІЛЯЦІЄЮ

У столиці Бельгії Брюсселі відбувся недавно Світовий Жидівський Конгрес, в якому взяло участь 500 рабів та визначних жидівських діячів з 50 країн світу, при чому як обсерватори взяли участь у конгресі навіть представники сателітних комуністичних держав Румунії, Угорщини і Югославії. Щоденник "Америка", реферує хід конгресу, пише:

Головну промову першого дня виголосив президент Конгресу, визначний діяч і співосновник цієї організації, д-р Нагум Гольдман. У цій промові він сказав, що жиди, розбагатівши у різних державах, втрачають зв'язок із жидівськими традиціями та поступовими цілями. Через те жидівство перестає бути революційним елементом й у висліді жидівська молодь відходить від зорганізованого жидівського життя.

Д-р Гольдман казав, що довгі змагання за права жидів як громадян в загальному виграли. Проте створилися нові проблеми, які зобов'язують жидів боротися за свою окремішність та специфічність як жидів-

ський нарід. Він казав, що треба робити все, щоб жида не засимілювалися в країнах свого поселення. Він критично поставився до ортодоксальних жидівських провідників, які живуть відокремлено, і вияснював, що жида в діаспорі мусять мати зв'язок з Ізраїлем. Він далі остерігав проти будь-яких релігійних діалогів з релігійними провідниками різних країн, головню у США, вважаючи, що не вільно перемінювати жидівську релігію в якійсь форми модерну церкву.

Жида в цілому світі мусять мати спільні ідеали, казав він, і подібні думки висловив міністер закордонних справ Ізраїля, Абба Ебан.

Д-р Гольдман стверджував теж, що тільки в СССР жида не мають належних їм прав і тому за це треба боротися.

Президент канадського відділу конгресу, Шміль Бронфман з Мон-треалу, промовляючи на 5 пленарній сесії конгресу, представив програму, що треба робити, щоб жида не засимілювалися. Він казав, що виглядає, що нема небезпеки, щоб нацизм віродився, але зате є небезпека, що жида, користуючись свободою та всіма правами у вільному світі і розбагатівши, почнуть розкладатися з нутра. Він закликав вчити дітей жидівської мови і впоювати в них первні жидівської культури. Він казав, що треба організувати жидівські школи, нав'язати зв'язки між жидівськими організаціями в різних державах і бути в постійному контакті з Ізраїлем. Він пропонував оснувати відділи Світового Жидівського Конгресу в усіх державах і у всіх жидівських осередках, завданням яких було б плекати релігійні і культурні цінності жидівського народу. Він закликав вивчати історію жидів та зробити Світовий Жидівський Конгрес ефективним інструментом у рятуванні жидів від асиміляції. (за "Новим Шляхом")

ДО НАС ПИШУТЬ

● "У долученні пересилаю передплатний листок і прошу вислати мені всі числа "Пл. Шляху" від початку 1966 р. Передплату вплачую на 1966/67 рр. в сумі 10 дол., а 2 дол. на пресовий фонд. Гроші пересилаю поштовим переказом. Приємно, що Ви так турбуєтесь майбутнім української молоді, як теж нашої Церкви. Те, що діється у Вас, є і в нас, в Європі, тільки в меншому масштабі. Я сам священик і тепер маю займатися студіюючою молоддю, але, на жаль, українські священики не знають, що їм робити з молоддю. Дотепер ми не виховали нікого з молодих, що міг би стати їхнім провідником. Далі старші ведуть молодь, уже й понад 20-річну. Тому не дивно, що наш стан посідання маліє. Дуже цікава й актуальна стаття д-ра П. Біланюка "До проблеми української молоді в світлі Христової віри", поміщена в 3-ому числі "Пл. Шляху". Наша ієрархія мусить собі з того здати справу. Під проводом доброго ієрарха і священики візьмуться відповідно до праці. Але й молоді, свідомі миряни, вихованки українського Пласту, перші повинні потягнути за собою нашу молодь. Хай Господь благословить Вашу працю для добра Церкви і народу". Уривок з листа українського католицького священика з Європи до нашої редакції.

Трибуна Молодих

3 ПРОБЛЕМАТИКИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТИ УСП

Данило Струк

ДІЯЛОГ З НИМ

Я: (побачивши його на краю лісу, де він сидів задумавшись) Скоб! Чому Ти такий сумний, друже?

Він: Скоб! Сумний!? Та як мені не бути сумним, коли довкола бачу, як умирає те, що я ціле своє життя любив, як умирає мій Пласт.

Я: Що Ти говориш? Ти хіба не бачиш? Та довкола близько чотириста пластунів, а Ти щось про смерть говориш! Зовсім не розумію Тебе.

Він: Правда, чотириста їх тут є, та немає чотириста пластунів. Не знаю, хто вони такі, але хоч носять пластові однострої, пластунами їх таки годі назвати. Ти ж хіба не бачив, як під час дефіляди вони покинули свої лави, хоч ніхто з провідників не дав до цього наказу? Хіба ж так ведуть себе пластуни? А не бачив Ти, як вони товпилися до буфету на бенкеті в їхню честь? Хіба це пластова поведінка? А не чув Ти про те, що в крамницях під час їх побуту і бігання по місті щезали деякі товари, і їх на цьому "пластовому вчинку" ловили? А не чуєш Ти, якою мовою вони "шваргочуть", зневажаючи свою рідну? Хіба такою має бути розговорна мова українських пластунів? А не паленіло лице одного з пластових провідників, коли власник ресторану скаржився йому, що деякі пластуни, з'ївши, "забули" заплатити рахунок? Хіба це все, на Твою думку, пластуни? Хіба це наш, український Пласт?

Я: Та чому не бачив, бачив і чув. Але це ще не така велика трагедія. Це тільки одиниці, — ну й знаєш, це вияви нашої доби: така молодь усюди сьогодні. Отже немає чому аж так песимістично дивитися на справу й говорити, мовляв, Пласт умирає.

Він: Безперечно, що цей "кримінальний елемент" — це одиниці. Але Ти помиляєшся, коли думаєш, що це не є аж так трагічно. Поперше, пам'ятай, що одне гниле яблуко в бочці й незабаром.... знаєш, а — по-друге, навіть таких одиниць не повинно бути в Пласті, для них у Пласті немає місця, і ніяким чином Пласт не повинен був такий елемент виховати: раз він це зробив, раз він вже цей елемент тримав у своїх рядах довгий час (а якщо я не помиляюся, то всі ці псотники були в Пласті

від самого новацтва), то вже щось дуже не в порядку з цим Пластом, і тому я тверджу, що Пласт викінчується.

Я: Ну, добре. Припустімо, що Ти маєш рацію. Чому, на Твою думку, Пласт до того допустив? У чому тут справа? Де шукати вини?

Він: Якщо Ти думаєш, що на Твої питання є проста відповідь, то Ти дуже помиляєшся. Причин на упадок Пласту, мабуть, декілька. Та мені здається, що найголовніша причина — це **масовість**.

Я: Масовість? Я не вповні розумію Тебе!? Якщо Ти під тим розумієш, що до Пласту належать “маси”, себто що всі мають до Пласту доступ — то так і повинно бути. Не забувай, що Пласт — це елітарна організація, а не організація для еліти: тобто, що Пласт має творити еліту, а не брати членів з якоїсь уже готової еліти.

Він: Я радію, що Ти правильно зрозумів, у чому полягає власне та елітарність — але справа не в тому. Під масовістю я розумію власне брак тієї елітарності. Не думай собі, що це щось зовсім нове, що це сталося в останніх роках, — ні, хоча воно й погіршилося останньо. Але проблема масовості має свій початок ще в ері відродження Пласту, в таборах втікачів “Ді-Пі” в Європі. Правда, що масовість тоді проблемою не була — але вона тоді почала існувати.

Я: Тепер ще більше не розумію Тебе. Що Ти розумієш під словом “масовість”?

Він: Та це зовсім просто. Справа ось у чому. Як Ти сам знаєш, хоч Пласт мав доволі легке народження, його, так би мовити, молодість була досить неприємною. Переслідування польською владою довело до того, що Пласт пішов у підпілля й перестав зовнішньо діяти аж до кінця другої світової війни. А знаєш, чому польська влада переслідувала Пласт? Власне тому, що він тоді був тією елітарною організацією — і з нашої української молоді виховував провідну верству, виплекував ту еліту. Політикою ворожого нам уряду було не тільки обезголовлювати нашу спільноту, але навіть не дозволяти, щоб така верхівка виховувалася — тому й заборонили. Та Пласт далі діяв і виховував еліту. Багато членів цієї еліти, як знаєш, згинули під час війни. Отже самозрозуміло, що по війні, коли настала можливість працювати знову відкрито, залишки тієї першої еліти відновили Пласт у таборах “Ді-Пі” і всіма зусиллями хотіли забезпечити далі існування й дальший розвиток своєї організації і тому радо приймали в свої члени кожного, хто хотів належати. Тут нічого злого. Як ми вже ствердили, Пласт має з маси виховувати еліту. Але, мусиш признати, що не всі в масі надаються бути елітою — не всі хочуть доложити потрібного зусилля. Отже перша вимога елітарності, чи радше процесу творення еліти — це селекція. Добрі члени, що виказалися добре в усіх своїх пробах, ідуть далі — ті, що не можуть, відпадають. І це власне діялося ще в таборах “Ді-Пі”, тому кажу, що хоч вже тоді була “масовість”, вона тоді не була проблемою.

Я: Ну, то коли та масовість стала тією проблемою? В який спосіб і чому?

Він: Поволі. Одне питання на раз, хоч відповіді пов’язані. Табори розв’язали, і Пласт переселився на нові землі за океаном. Він не припиняв своєї діяльності, а навпаки розгортав її — купив оселі, домівки, створив Пластприят, видавництва, крамниці. Це навіть дуже похвально — та тут Пласт нехотя попав у свою власну трудну до виходу пастку. Не хочу звучати, як марксист, але можна сказати, що масовість дістала застрик капіталізму і в результаті стала загрожувати існуванню Пласту як елітарної організації, побудованої на виборі відповідних членів.

Я: Ти щось надто загадково говориш. Не можу сказати, що Тебе вповні розумію.

Він: Я поясню. Справа ось у чому. Цей розріст Пласту завів Пласт у неfortunне фінансове становище — а саме в довг: довг за оселі, довг за доми, довг за басейни і т.д. Членські внески не вистачали, щоб покрити цей довг — але кожний внесок був тим кінцевішим, бо чим більше дітей на оселі, у таборі, тим більш необхідним сплатити цей довг. В результаті кожний член став майже необхідним. Селекція не могла відбуватися, бо залежало в першу чергу на кількості, а не на якості членів. І як на доказ цього — бож я вже говорив Тобі, що не всі з маси можуть витримати іспит — проби полегшилися. Замість вимагати більше, вимагали шораз менше. Не всі з маси надаються на здисципліновані кадри — отже зменшилася дисципліна. Не всі з маси могли витримати тяжкі вишкільні табори — отже полегшилося вишколення. Не можна усунути з Пласту невідповідного юнака, бо батько дав поважну пожертву на сплату пластового дому. Іншими словами, робилося все, що в силі, щоб затримати якнайбільшу кількість членів. Ось і ціла проблема і вина масовості.

Я: Поволі починаю розуміти цю проблематичну масовість. Але хіба ще щось є причиною упадку Пласту? Хіба не сама оця масовість? Ти ж знаєш, що ми тепер шукаємо власне за причиною занепаду Пласту в усіляких ідеологічних проблемах?

Він: Так, я це знаю. Але тверджу, що **проблема не в ідеології ані в засадах, на яких Пласт був заснований**. Вони такі самі добрі й доцільні сьогодні, як вони були при заснуванні — **проблема в тому, що ми їх перестали дотримуватися** — а це власне через ту неfortunну масовість.

Я: Ну добре, але Ти не даєш ніяких конкретних пропозицій на поліпшення стану. Хіба Ти не сидітимеш тут під деревом і не чекатимеш, аж поки, за Твоїми словами, Пласт не помре — така поведінка також не пластова!?

Він: Ні, я не думаю сидіти із закладеними руками і смутком на лиці. Я маю можливу розв’язку — та чи ми схочемо її прийняти, це вже не від мене залежить. Властиво я маю не тільки одну — я маю аж дві.

(По деякій перерві він продовжує: я нетерпляче жду.)

Перша розв’язка, так би мовити, радикальна. Це — розв’язати існуючий Пласт і створити нову організацію, яка б дотримувалася всіх засад Пласту, які він мав при заснуванні.

Я: Це не дуже мудра розв'язка. Поперше, вона дійсно нищівна: бо що ж Ти плянуєш зробити з тією молоддю, що тепер є у Пласті — хіба збаламутити її цим розв'язанням і створенням нової організації? Подруге, це дійсно нічого не розв'яже, бо якщо до нової організації мають увійти ті самі члени — то яку Ти маєш гарантію, що та нова організація буде ліпшою від попередньої?

Він: Мушу признати Тобі рацію. Отже відкиньмо першу розв'язку і перегляньмо мою другу пропозицію, а саме **творити Пласт на Пласті**. Заки Ти мені закинеш криптичність, дозволяю мені пояснити. Що я хотів би зробити, як це не дивно звучить, — це побільшити пластову масовість. Так, побільшити її, щоб Пласт забезпечив собі фінансову базу і щоб надалі сьак-так виховував маси дітей в українському і шляхетному дусі. А відтак я б хотів провести сувору селекцію та створити спеціальні з'єднання — справжніх пластунів. Щось в роді військових пробоевих одиниць. Отже, не розв'язуючи піхоти, створити для неї спеціальну елітарну верхівку. Тоді був би й фінансовий вовк ситий, і пластова коза ціла.

Я: Це все гарно звучить. Але як Ти це дійсно, реально зробив би? Без надмірної колотнечі?

Він: Навіть дуже просто. У першу чергу в одній станиці, скажім у Торонті, я б скликав усіх старших пластунів і сеньйорів. Запропонував я б їм цю справу справжніх пластунів і тоді спитав би їх, хто з них готовий зголоситися на провідника тих пластунів, підкреслюючи, що це вимагатиме від них **зразкової** пластової постави — а саме **стовідсоткового** дотримання пластового закону (це теж включає колишню заборону всілякої отрути включно з тютюном і алькоголем), зразкового громадського й особистого життя, знання української історії, літератури й культури, активного зацікавлення справами держави, в якій вони живуть, та активного зацікавлення справами свого міста чи округи. Іншими словами, я б запитався їх — хто з них готовий бути дійсним прикладом для цих “нових” пластунів, прикладом у кожному відношенні й у повнім розумінню цього слова. Бо не забувай, що від голови риба смердить. Не думаю, що багато зголосилося б — але пару, думаю, знайшлося б. А дійсно вистачить тільки один на округу — щоб він тільки був дійсно посвячений своїм обов'язкам. Тоді з тих вибраних я б узяв нову присягу. Тоді шойно приступили б ми до формування тих спеціальних вибраних кадрів пластунів.

Я: Мені Твоя ідея починає подобатися. Це немов би Ти дійсно хотів створити Пласт так, як він колись був. Але продовжуй далі. Як Ти думаєш творити ці кадри?

Він: В подібний спосіб. На сходинах обох юнацьких частин я б прочитав дані вимоги: “Всі юнаки і юначки виступити, що —

1) мають у своїх шкільних свідоцтвах **всі оцінки** на “А”,

2) можуть стати до докладного іспиту з українознавства: історія, література, культура й мова,

3) можуть представити свідоцтво від свого пароха, що вони виконують усі обов'язки своєї церкви,

4) належить хоч до однієї учнівської організації у своїй школі й займають там провідне місце,

5) можуть докладно пояснити всі точки пластового закону й присягнути, що вони готові **стовідсотково** дотримуватися всіх точок,

6) можуть присягнути, що вони згідно з трьома головними обов'язками пластуна старатимуться бути прикладними українцями й громадянами своєї країни, парохіянами своєї церкви, та гордими й непохитними членами своєї пластової організації — вибраної верхівки,

7) готові відбутися тяжкі вишкільні табори, де б вони показали свою повну самовистачальність у терені,

8) **хочуть** (це, мабуть, чи не найважливіше) бути дійсними членами пластової еліти (кліки, до якої важко дістатися і до якої пускати-муть тільки тих найкращих), тими членами, що в майбутнім провадитимуть нашу організацію, нашу спільноту й спільноту нашого чужого середовища.

Тоді не думаю, що виступить їх багато. Нехай буде один на сто — це вже буде добре. Але тоді знатимемо, що хоч на сто членів маємо одного пластуна, пластуна в повному розумінні того слова, й тоді не треба нам журитися, що ми не виконуємо своїх обов'язків, що наша організація розкладається — бо матимемо ту елітарну верхівку, до якої всі змагатимуться, до якої вимоги будуть незмінні й суворі, але яка нам дасть пару одиниць, що триматимуть нашу організацію, нашу українську спільноту на рівні бездоганности, яка вже нарешті поверне назад ту гордість, що її колись відчували з приводу того, що були пластунами. І шойно тоді, коли скажуть, що хтось пластун — спецпластун — можна буде свobodно поглянути й побачити перед собою прикладного громадянина й шляхетну людину, що дійсно змагає до найвищого самодосконалення.

Я: Хотів би я це бачити — та щось сумніваюся, чи це вдасться перевести. Вимоги дуже суворі.

Він: Це ніколи не вдасться, поки Ти і ми всі підходитимемо до справи власне із “сумніваюся” — це не є плян для слабодухів, що через свою сибаритність все б улегшували, — це плян для **пластунів**.

Я ще довго стояв і думав над його словами, а Він, коли я знову поглянув у його сторону, зник. І шойно тоді прийшло мені на думку, що я навіть не спитав його, хто він такий. А може, його взагалі не було? Може, я говорив сам із собою?.. Не знаю. Та пропозиція його не покидала мене, і я взяв та й записав нашу розмову для Вас.

ДО НАС ПИШУТЬ:

● “...Чи не можете зробити “Пл. Шляху” менше теоритично-доктринерським, а більше життєво-конкретним?” Пл. сен. В. Барагюра, Нью-Йорк.

МАЙБУТНЯ ДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Організація української молоді “Пласт” має поза межами рідної землі подвійне завдання: виховувати свідому, повновартісну і характерну людину згідно з прикметами з’ясованими у пластовому законі, а також разом з батьками, церквою і школою зберігати її при українському середовищі та при українській культурі.

Всі ми знаємо, яка велика і поважна є загроза асиміляції і які є труднощі зберегти ідентичність української групи у чужому подавляючому своєю кількістю докільлі. Песимісти передбачають, що свідомих, не асимільованих і зберігаючих рідну культуру і мову українців буде з ходом часу що раз то менше і наші організації чи громади стануть малими острівцями в чужому морю, якщо не прибуде якась нова хвиля поважнішої еміграції з рідних земель.

Все ж таки в теперішній час свідомих українців є ще дуже багато, та, на жаль, маємо у відношенні до цієї кількості забагато різних організацій, політичних, конфесійних чи громадських, між якими є різного роду антагонізми, тертя, а навіть ворожнеча з різних причин, перенесених переважно ще з рідного краю.

Та наша молодь є — дякувати Богу — повна доброї волі. Ми маємо ту добру прикмету, що розуміємо, що ми в першу чергу є українцями, а тільки потім поділяємося на конфесійні, політичні чи організаційні групи (як католики, православні, “бандерівці”, “мельниківці”, пластуни, сумівці, одумівці тощо). Нам важливі і ясні слова релігійної пісні “в єдності сила народу”, яку так часто співають наші старші громадяни, але не роблять нічого в тому напрямі, щоб цю єдність досягнути.

Може, це вже запізно, щоб вони забули ті міжусобиці, що не дозволяють їм створити цю єдність — хоч немає сумніву, що всі її широко бажають. Однак ми, старша молодь, мусимо бути свідомі того, що прийдеться з часом нам займати провідні місця у громадському житті і змагати до якнайширшого використання цього нашого розуміння важливості об’єднаної дії і сили, яка від нашого об’єднання залежна.

Нам треба починати від, здавалося б, неважливих справ: спільних імпрез, вечірок чи забав тощо. В першу чергу це позначилося б на збільшенні присутності і поширенні молодечої громади — будуть завжди нові, цікаві обличчя людей, які тепер не мають нагоди познайомитися. Пізніше могли б ми перейти на ширшу і поважнішу співпрацю. В об’єднаній дії і співпраці ми можемо здобутись на поважніші матеріальні засоби, які дозволили б нам на справді ефективні почини, що були б на високому культурному рівні та імпонували б не тільки українській громаді, але і чужому докільлю. На такому рівні зорганізований тиждень української культури чи український павільйон на краєвій виставці при нагоді різно-

го роду ювілеїв державного характеру — це тільки приклади такої об’єднаної дії. Велику культурну місію творили б організовані і на відповідному рівні втримані поїздки наших студентських громад у терен, де наші поселенці живуть ще й досі у більших скупченнях, як, для прикладу кажучи, оселі фермерів у західних провінціях Канади. Там напевно повітали б нас дуже радо, бо вони досі не мали нагоди і можливостей здобутись на такі покази української культури, які ми можемо улаштувати. Такий рух нашої молоді спричинив би напевно їхню всебічну підтримку наших дальших починів, які такої підтримки вимагають.

Ми, старша молодь, не повинні обмежуватись тільки до постійного засвоювання відомостей з української історії, культури, мистецтва і літератури тощо. Нашим завданням є інформувати про культурні здобутки рідного народу також чуже докільля. Для цього нам потрібно мати доступні і правильно, на науковому рівні написані інформативні книжки з різних ділянок, мовою країни нашого постійного поселення. Коли боремися за наші права і хочемо довести, що за нами правда, тоді мусимо мати поважну наукову літературу доступною для чужинця мовою.

Як це бачимо хоч би з бібліографії про Україну, що її поміщується у Пластовому Шляху, деяка кількість такої літератури існує. Однак її замало, і вона творить у загальному бібліографічному рідкості, її не легко знайти на книгарських полицях чи у бібліотеках університетів. Подбати про наладнання цієї справи — велика місія нашого молодого покоління, яке опановує обі мови і може потрібні переклади і оригінальні праці творити.

А українську культуру (мистецтво, літературу, вишивки, писанки тощо) ми повинні не тільки зберігати і вивчати. Нам треба додати до скарбниці рідної культури, творити нові цінності, щоб наша культура не була тільки експонатом для музеїв, але — одночасно з творчістю молоді на рідних землях — була завжди живим і творчим образом її постійного росту і розвитку.

Ці всі далекосяглі і важливі задуми вимагають матеріальних інвестицій. Однак в об’єднаній дії організації на культурному полі ми можемо надіятися здобути такі фонди — чи спільними зусиллями, чи підшукуючи жертводавців у ширших громадських колах.

Ми, українці, будемо тоді чисельно і ділово поважнішою групою, ніж тепер, а наша праця мала б більше значення і давала б більше користі. А чим більше ми будемо діяти на культурному полі, тим більше будемо мати заохоти і прихильної підтримки своєї громади і здобудемо більше поваги серед чужинців.

Український нарід переживає ще й до сьогодні процес “національного відродження”. Саме завдяки цьому феноменові ми здолали зберегти свою ідентичність упродовж більше ніж трьох століть під окупацією на рідних землях. Є багато песимістів, які не вірять у майбутність українців на постійних поселеннях поза межами рідних земель, у нашому випадку в Канаді. Але я особисто вірю, що коли ми будемо змагати до об’єднан-

ня нашої дії, коли постараємося про літературу українською і англійською мовами, коли здобудемо відповідні матеріальні засоби, коли будуть діяти приватні українські школи і курси, коли будемо розуміти наші цілі і завдання, тобто наші ідейні заложення, тоді напевно забезпечимо наше існування на культурно-громадському полі в Канаді.

Володимир Савчак

ВИБРАНА БІБЛІОГРАФІЯ ПРО УКРАЇНУ ЧУЖИМИ МОВАМИ

До А) Дуже добрим бібліографічним реєстром праць про Україну і українську проблематику є видана в Канаді під кінець 1963 року брошура:

A-12) *Books on Ukraine and the Ukrainians*, compiled by Andrew Gregorovich. Studium Research Institute, Toronto 1963. P. 30.

Нав'язуючи до нашої короткої нотатки про україніку в кількох англійських енциклопедіях (див. Пл. Шлях, ч. 1 (8), стор. 62), приємно відмітити доволі обширну статтю Мар'яна Дального п. н. "УКРАЇНІКА В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ", що появилася в "Сучасності" ч. 6/66 за червень ц. р. (стор. 103-112); в цій статті автор на прикладі 10-ох записів-гасел аналізує і виявляє, як під цю пору є з'ясовувані українські справи в 7-ох загальних енциклопедіях, і висуває пропозиції відповідної дії з боку кожного з нас для покращання ситуації.

До Б) Крім періодичних публікацій, поданих нами в розділі Б (див. ПШлях ч. 1 (8) стор. 62-3), слід назвати ще такі:

Б-12) *Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart*. München, Verlag Ukraine, 1952 — (квартальник).

Б-13) *L'Ukraine Libre*. Revue mensuelle politique et culturelle. Paris, Hromada, 1953 — (місячник).

Б-14) *Ucrania Libre*. Revista in-

formativo-cultural. Buenos Aires 1950 — (квартальник).

До В) Наш перелік праць присвячених повній історії України, поданий в цьому розділі, доповнюємо ще такими працями еспанською і французькою мовами:

В-18) Doroshenko, Demetrio. *Historia de Ucrania*. Buenos Aires, Representation Central Ucraina, 1962. 687 pp.

В-19) Scheggia, Angelina. *Historia de Ucrania*. Madrid, Centro des Estudios Orientales, 1963. 127 pp.

В-20) Hrushevsky, Michel. *Cours d'histoire de l'Ukraine*. Paris Première Imprimerie Ukrainienne en France, 1959. 241 pp.

Українській історіографії присвячена обширна праця професорів Д. Дорошенка і О. Оглоблина, що появилася як окремий випуск "Анналів" УВАН (том V ч. 4 і том VI ч. 1-2) за 1957 рік, під наголовком

В-21) Doroshenko D. & Ohloblyn O. *A Survey of Ukrainian Historiography*. New York 1957. 456 pp.

Продовженням і доповненням цієї цінної праці є стаття проф. Степана Горака під наголовком:

'Ukrainian Historiography 1953-1963', що була надрукована в Славів Ревю ч. 2 за червень 1965 (стор. 258-272).

До Г-6) Ґрунтовній аналізі переяславського договору присвячена зо-

крема праця проф. Олександра Оглоблина, яка в перекладі Богдана Будуровича появилася в Канаді п. н.

Г-12) Ohloblyn, Alexander. *Treaty of Pereyaslav, 1654*. Toronto, Canadian League for Ukraine's Liberation, 1954. 104 pp.

З історичних біографій козацько-гетьманського періоду слід вказати на такі праці:

Г-13) Vernadsky, George V. *Bohdan; Hetman of Ukraine*. New Haven Yale University Press, 1941. VII + 156 pp.

Г-14) Manning Clarence A. *Hetman of Ukraine: Ivan Mazepa*. New York, Bookman Associates, 1957. 234 pp.

Г-15) Borschak, Elie. *Hryhor Orlyk: France's Cossack General*. Toronto, Burns & MacEachern, 1956. 124 pp.

Г-16) Mackiw, Theodor. *Mazepa im Lichte der zeitgenössischen deutschen Quellen*. München, Verlag Ukraine 1963; 111 pp.

Крім цього, чимало різних статей про тих самих осіб, як теж про гетьманів Юрія Хмельницького (Юрася) і Пилипа Орлика, першого українського політичного емігранта у XVIII сторіччі, поміщено в різних періодичних виданнях, названих під Б-1, Б-2 і Б-3.

Економічним взаєминам України і Росії, починаючи з переяславського договору до вибуху революції, присвячена праця недавно згаданого

Г-17) Kononenko, Konstantyn. *Ukraine and Russia. A History of the Economic Relations between Ukraine and Russia (1654—1917)*. The Marquette University Press, Milwaukee, Wisc. 1958. 252 pp. Tables.

Г-в) Україна у XX-ому сторіччі

Праці з найновішої історії України тематично можна поділити на такі, що присвячені виключно Україні, і такі, що займаються проблемами цілого СССР чи інших східноєвропейських держав, в яких жили українці на своїх прадідних землях (Польща,

Румунія, Чехо-Словаччина, Угорщина), а які тепер належать до "советського блоку". Більшість праць має науковий характер, хоч не бракує й творів літератури, мистецтва, фольклору, що їх реферуватимемо в розділі Д. Спершу реєструємо твори, що займаються виключно Україною, а далі подамо ті праці, що займаються ширшим географічно-політичним комплексом і Україною як його складовою частиною, зберігаючи поазбучний порядок за прізвищами авторів.

1) Adams, Arthur E. *Bolsheviks in the Ukraine; The Second Campaign, 1918—1919*. New Haven, Yale University Press, 1963. 440 pp.

Це перша (і досі одинока) наукова праця англійською мовою, яка займається детальною аналізою найбільш критичного періоду (від листопада 1918 до червня 1919) українських визвольних змагань 1917-1923 pp. Вправді проф. Адамс займається майже виключно військовими операціями большевиків і "отамана" Григорієва, промовчуючи дії армії УНР і УГА, та робить інші "ляпсуси", але тим не менше його праця варта нашої уваги. Обширну рецензію про неї написав проф. Лев Шанковський в українському "Квартальнику" ч. 1 1966, стор. 73-76.

2) Armstrong, John A. *The Soviet Bureaucratic Elite: A case Study of the Ukrainian Apparatus*. London; Atlantic Books, Stevens 1959. 174 pp.

3) Armstrong, John A. *Ukrainian Nationalism 1939—1945*. Second revised edition; New York, Columbia University Press 1963. 361 pp.

Обидві праці відомого науковця, експерта від українських справ, мають велику вартість, але особливо цінною є друга, яка в своєму другому справленому виданні включає розділи про боротьбу УПА в pp. 1945-1950 і про большевицьку політику в Україні після другої світової війни,

він обговорює також деякі аспекти дії української еміграції.

Аналізі становища України в рамках СССР після другої світової війни присвячена знаменита праця нашого молодого науковця-історика —

4) Bilinsky, Yaroslav. **Second Soviet Republic: The Ukraine After World War II**. New Brunswick, N.J. Rutgers University Press, 1954. 539 pp. Statistical tables, Appendices, Glossary etc.

У цьому творі, що є вислідом десятилітньої наполегливої праці автора під час його студій у Гарварді й Принстоні та після здобуття докторату, наявно доведено, що Україна, як друга величиною і значенням советська республіка, становить не лиш окрему економічну, соціальну й культурну цілість в рамках СССР, але теж далі прагне до незалежності всупереч російським намаганням "інтегрувати" її і створити з українців "советських людей". Праця проф. Білинського повинна б знайти в усіх університетських й публічних бібліотеках побіч нашої англомовної Енциклопедії Українознавства, як багатороже джерело знань про модерну, хоч поневолену Україну.

Другий наш молодий науковець із Швеції, Юрій Борис, навітлює постанови цієї "другої советської республіки" в праці:

5) Borys, Jurij. **The Russian Communist Party and the Sovietization of Ukraine; A Study in the Communist Doctrine of the Self-determination of Nations**. Stockholm; Norstedt & Sons, 1960. 374 pp.

Він наявно, на підставі величезної бібліографії, доводить, що комуністична доктрина національного самовизначення була цілковито знехтована будівничими нової російської імперії у відношенні до України і її змагань до незалежності.

6) Choulguine, Alexandre. **L'Ukraine Contre Moscou, 1917**. Paris 1935,

F. Alcan. 220 pp.

Спогади першого міністра закордонних справ новітньої української держави (УНРеспубліки) ілюструють відносини поміж Україною, західними державами, центральними державами і Росією в першопочинах нашої державності. Вони мали появитися також англійською мовою у видавництві "Spellers end Sans" в Нью-Йорку, але з невідомих причин не появилися.

7) Desroches, Alain. **Le problème ukrainien et Simon Petliura**. (Le feu et la cendre). Paris, Nouvelles Editions Latines, 1962. 220 pp.

Французький автор жидівського роду аналізує в цій праці вбивство Головного Отамана Симона Петлюри в травні 1926 р. і процес проти вбивника Шварцбарда на широкому тлі східноєвропейської революції та української історії. Він поставив собі за завдання очистити пам'ять Петлюри від постійно повторюваних деякими колами закидів "погромника" жидівського населення України, і це завдання вдалось йому виконати. Варто, щоб ця книжка появилася також англійською мовою.

8) Dmytryshyn, Basil. **Moscow and the Ukraine 1918—1953**. A study of Russian Bolshevik Nationality Policy. New York, Bookman Associates 1956. 310 pp.

В цій праці наш молодий науковець (мав 31 рік в час появи книжки) на підставі документів аналізує всі вихилися російсько-комуністичної національної політики часів Леніна і Сталіна. Окремий розділ (всіх 10) присвячує автор політиці т. зв. "українізації" і ролі Скрипника, а в наступному аналізує прояви українського "націонал-комунізму" тобто т. зв. "хвильовізм", "шумськізм" і "волобуїзм". Статистичні таблиці й обширна бібліографія значно підносять наукову вартість книги.

9) Kostiuk, Hryhory. **Stalinist Rule**

in the Ukraine: A Study of the Decade of Mass Terror, 1929—39. New York, Frederick A. Praeger, Inc., 1960. 162 pp.

Ця документальна студія найчорнішого десятиріччя, в якому Москва знищила українське селянство (колективізація) і більшість наших наукових і культурних діячів, а навіть українських націонал-комуністів, подекуди доповнює "секретну промову" Хрущова на XX-ому з'їзді комуністичної партії СССР (24 лютого 1956) і виявляє ролі також і Хрущова в безоглядній політиці русифікації України Москвою в цьому десятиріччі.

10) Majstrenko, Ivan. **Borot'bism: A Chapter in the History of Ukrainian Communism**. Translated by G. S. N. Luckyj. New York, Research Program on the U.S.S.R., 1954. 352 pp.

У світі тепер широко відомий "тітоїзм", але майже зовсім невідомий український "боротьбізм", що попередив "тітоїзм" майже на ціле покоління. Згадана праця заповнює цю прогалину з історії України 1917-1920 рр., і її часто можна знайти в бібліографії західних дослідників СССР.

11) Manning, Clarence A. **Twentieth Century Ukraine**. New York, Bookman Associates, 1951. 243 pp.

12) Manning, Clarence A. **Ukraine Under the Soviets**. New York, Bookman Associates, 1953. 253 pp.

Ці дві праці відомого приятеля українців, якого часто атакують Москва,

повинні б бути підставою лектурою старшого юнацтва, якому найновіша історія України відносно мало відома; вони написані легко і так приступно — хоч і науковцем, — що молодь без сумніву з них може користати.

13) Martovych, Oleh. **Ukrainian Liberation Movement in Modern Times**. Edinburgh, Scottish League for European Freedom, 1951. 176 pp.

Короткий перегляд історії українського визвольного руху 1940-их рр., зокрема в час німецької окупації 1941-1944 та большевицької окупації 1944-1950 рр. У текст включені переклади оригінальних документів і фотознімки видатних діячів та УПА; в початкових розділах автор дає короткий історичний та культурний огляд минулого України.

14) Margolin, Arnold D. **From a Political Diary: Russia, the Ukraine and America, 1905—1945**. New York, Columbia University Press, 1946. 250 pp.

Спомини видатного діяча жидівського роду, що був міністром в уряді УНР і делегатом цього уряду на мирову конференцію в Версаї та до Ліги Націй в Женеві. Чимало цінних інформацій, зокрема у меморіалах, які автор, в імені українського уряду, пересилав різним урядам і поодиноким визначним політикам не лише в час визвольних змагань, але й пізніше, аж до 1940-их років і в час другої світової війни.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ ПРО ПЛАСТ

«Пласт виховує у релігійному дусі, в пошані до Бога, до батьків і старших, виховує любов до ближнього, готовість допомогти один одному. Виробляє характер, скріплює моральну силу, вчить дисципліни, точности, солідарности. Пласт робить це все не силою, наказами чи заборонами, не нудним моралізаторством, а радісним пластовим товариським співжиттям, піснею, грою, товариською гутіркою, моральним впливом, спільною радісною молитвою». Олена Кисілевська